

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

Programma Integraal Riviermanagement

Reacties op de zienswijzen Notitie Reikwijdte
en Detailniveau

Inhoud

1	Introductie	5
1.1	Integraal Riviermanagement	5
1.2	Notitie reikwijdte en detailniveau	5
1.3	Ontvangen reacties en adviezen	5
1.4	Reactienota	5
1.5	Leeswijzer	6
1.6	Conversietabel	6
2	Algemeen	8
2.1	Ontvangen informatie	8
2.2	Eenduidige definities	8
3	Relatie IRM met andere programma's	9
3.1	Sectorale en integrale programma's	9
3.2	Nationale Omgevingsvisie, Nationaal Waterprogramma en Programmatische Aanpak Grote Wateren	9
3.3	Deltaprogramma en Hoogwaterbeschermingsprogramma	9
3.4	Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie	10
3.5	Samenhang in planning	10
3.6	Beleidslijn Grote Rivieren	11
3.7	Natura 2000, Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn en Kaderrichtlijn Water	12
3.8	Natuurnetwerk Nederland	13
3.9	Structuurvisie Buisleidingen	13
3.10	MIRT	13
4	Geografische begrenzing IRM	15
4.1	Algemeen	15
4.2	Zwarte Water en Vecht	15
4.3	Hollandse IJssel	15
4.4	Merwedde	16
4.5	Dortsche Kil, Hollands Diep en Haringvliet	16
4.6	Maas-Waalkanaal bij Nijmegen en het Kanaal van St. Andries	16
4.7	IJsselmeer, Zwartemeer en Ketelmeer	17
4.8	Linge	17
4.9	Oude IJssel	17
5	Maatregelpakketten	19
5.1	Totstandkoming maatregelpakketten	19
5.2	Denktank	20
5.3	Uitwerking op niveau van riviertakken en riviertrajecten	20
5.4	Nul-alternatief	20
5.5	Hoogwaterbeschermingsprogramma	21
5.6	Autonome ontwikkelingen in Wallonië	21
5.7	Jaartal autonome ontwikkeling	21
6	Samenhang IRM en regionale en lokale projecten	23
6.1	Betrekken van initiatieven	23
6.2	Vragen over de scope van IRM	23
6.2.1	Adaptieve Uitvoeringsstrategie Maas	23
6.2.2	Omgevingsagenda Oost	24
6.2.3	Redichemse Waard	24
6.2.4	Willems- en Gouverneurspolder	24
6.2.5	Bedijkte Maas	24
6.2.6	Lomm	25
6.2.7	Lob van Gennep	25
6.2.8	Lek, Nieuwe Maas en Hollandse IJssel	26

6.2.9	<i>Veerverbinding Maasbommel-Megen</i>	26
6.2.10	<i>Hout-Blerick</i>	26
6.2.11	<i>Veessen-Wapenveld</i>	27
6.2.12	<i>GOVI Stein</i>	27
6.2.13	<i>Dijkteruglegging en vergelijkbare initiatieven</i>	27
6.2.14	<i>Suggesties voor maatregelen</i>	27
7	Effectbeschrijving algemeen	29
7.1	Vertrekpunt van het effectonderzoek	29
7.2	Effecten en functies	29
7.3	Binnendijkse effecten	30
7.4	Effecten van laagwatersituaties	30
7.5	Detailniveau van de effectbeschrijving	30
7.6	Grensoverschrijdende effecten	31
7.7	Kansen	31
8	Water	32
8.1	Waterafvoer	32
8.2	Hoogwater	32
8.3	Hoogwaterveiligheid	33
8.4	Zeespiegelstijging	33
8.5	Laagwater	33
8.6	Afvoerverdeling op de Rijn	34
8.7	Grondwater	34
8.8	Waterkwaliteit	34
8.9	Waterkwaliteit van de Maas	35
8.10	Zoetwater, drinkwater	35
9	Overige milieueffecten	37
9.1	Bodem	37
9.2	Natuur	38
9.4	Cultuurhistorie	41
9.5	Scheepvaart	42
9.6	Landbouw	44
9.7	Sportvisserij	44
9.8	Energie	45
10	Besluit	47
10.1	Doelstellingen	47
10.2	Abstractieniveau en duiding van maatregelen	47
10.3	Beleidslijn Grote Rivieren en Barro-reserveringen	47
10.4	Governance	48
10.5	Internationale afstemming	48
10.6	Programma onder de Omgevingswet	48
10.7	Financieel kader	49
10.8	Schadevergoedingen	49
10.9	Herziening programma IRM	49
11	Participatie	50
11.1	Algemeen	50
11.2	Draagvlak	50
11.3	Samenwerking met andere programma's	50
11.4	Regionale partners en maatschappelijke organisaties	51
11.5	Delfstoffenwinners	51
11.6	Riviergemeentes	51
11.7	Inwoners van het rivierengebied	51
11.8	Informatie en dialoog	51

1 Introductie

1.1 Integraal Riviermanagement

Nederland ligt in de delta van de Rijn en de Maas, grote rivieren die door ons land lopen en uitmonden in zee. Deze rivieren zijn economisch, ecologisch en recreatief van belang en beeldbepalend voor Nederland. Diverse ontwikkelingen zetten het riviersysteem onder druk. In het Nederlandse deel van het stroomgebied van de Rijn en Maas spelen hierdoor opgaven op het gebied van waterveiligheid, scheepvaart, natuur, waterkwaliteit, zoetwaterbeschikbaarheid, wonen, werken en recreatie. Het Rijk werkt samen met provincies, waterschappen, gemeenten en maatschappelijke organisaties aan de integrale aanpak van deze opgaven met het Programma Integraal Riviermanagement (IRM). IRM richt zich op de opgaven en kansen in het rivierengebied. Het programma omvat een integrale visie op het rivierengebied, beleidskeuzes voor afvoercapaciteit en rivierbodemplugging, de globale locatie en type maatregelen waarmee de toekomstvisie kan worden gerealiseerd en een uitvoeringsparagraaf met verantwoordelijkheden en bekostiging. Het streven is het Programma Integraal Riviermanagement in 2022 vast te stellen in een Programma onder de Omgevingswet.

1.2 Notitie reikwijdte en detailniveau

Het voornemen om een Programma Integraal Riviermanagement op te stellen is beschreven in een Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). Hierin is op hoofdlijnen aangegeven wat de opgave is, hoe deze wordt aangepakt en welk besluit wordt voorbereid. Ook is hierin aangegeven dat er een plan-MER wordt opgesteld ter onderbouwing van het besluit, welke effecten erin worden onderzocht en met welk detailniveau. De NRD is op 22 januari 2020 openbaar gemaakt in de Staatscourant, in diverse regionale kranten en op www.platformparticipatie.nl/IRM. De NRD heeft van 23 januari 2020 tot en met 19 februari 2020 ter inzage gelegen.

1.3 Ontvangen reacties en adviezen

Eenieder kon van 23 januari 2020 tot en met 19 februari 2020 een reactie geven op de inhoud van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau. Dit heeft geleid tot 47 reacties.

Daarnaast zijn wettelijke adviseurs en betrokken bestuursorganen geraadpleegd over de reikwijdte en het detailniveau van de te onderzoeken effecten. Omdat het programma mogelijk milieugevolgen kan hebben voor Duitsland en België, zijn ook de relevante bestuursorganen over de grens in Duitsland en België geraadpleegd. Dit heeft tot 20 reacties van bestuursorganen geleid. Ook is er advies gevraagd aan de onafhankelijke Commissie voor de milieueffectrapportage over het op te stellen plan-MER. De Commissie voor de milieueffectrapportage heeft de binnengekomen reacties betrokken bij het opstellen van haar advies. Dit advies is openbaar en te vinden op de website van de Commissie voor de milieueffectrapportage onder adviesnummer 3449.

1.4 Reactienota

Voorliggende Reactienota heeft als doel antwoord te geven op alle binnengekomen reacties en adviezen. De afzenders van alle ontvangen reacties hebben een ontvangstbevestiging met een uniek registratienummer ontvangen. Ieder registratienummer is gekoppeld aan een eigen code, die op meerdere plaatsen in de Reactienota is terug te vinden.

De meeste van de ontvangen reacties en adviezen behandelen meerdere onderwerpen, en er zijn diverse onderwerpen die door meerdere partijen naar voren zijn gebracht. Vaak is het daarom mogelijk gebleken om meerdere vragen, voorstellen of meningen te bundelen en te beantwoorden met één reactie. Daarom zijn de binnengekomen reacties uiteengezet in verschillende onderwerpen en verspreid over de Reactienota.

Paragraaf 1.6 van de Reactienota bestaat uit een conversietabel, waarin de unieke registratienummers staan, de in de Reactienota te vinden bijbehorende codes, en een verwijzing naar het paragraafnummer van deze Reactienota waar de onderwerpen uit de brieven behandeld worden.

De Reactienota is hierdoor niet opgebouwd als een nota om van voor naar achter door te lezen.

1.5 Leeswijzer

De Reactienota is als volgt opgebouwd:

- Hoofdstuk 2 beschrijft enkele algemene reacties.
- Hoofdstuk 3 gaat in op de relatie van IRM met andere programma's.
- Hoofdstuk 4 beschrijft de geografische begrenzing van IRM.
- Hoofdstuk 5 gaat in op de Maatregelpakketten.
- Hoofdstuk 6 beschrijft de relatie van IRM met regionale en lokale projecten.
- Hoofdstuk 7 beschrijft de effectbeschrijving in het algemeen.
- Hoofdstuk 8 gaat specifiek in op effecten op het gebied van water.
- Hoofdstuk 9 gaat in op de overige milieueffecten.
- Hoofdstuk 10 reageert op de vragen over het te nemen besluit.
- Hoofdstuk 11 gaat in op de mogelijkheden voor participatie.

1.6 Conversietabel

Elk paragraafnummer waarnaar wordt verwezen, kan meerdere vragen en antwoorden van één indiener bevatten.

Registratienummer	Code in reactienota	Paragraafnummer(s) met reactie
71313176	z01	6.2.6, 6.2.14, 8.7
71327626	z02	8.2, 8.7
71344765	z03	10.1
71395391	z04	4.5
71469929	z05	2.1, 6.2.14, 10.1, 10.4
71499188	z06	9.8
71617589	z07	9.5
71662808	z08	11
71703159	z09	2.1, 5.8, 8.9, 10.1, 11
71718724	z10	6.2.9
71778716	z11	5.1, 9.1, 11
71817096	z12	2.1, 4.6, 5.3, 9.5
71832549	z13	6.2.10
71840696	z14	3.1, 3.5, 6.1, 7.1, 7.2, 7.5, 8.5, 8.8, 9.5, 9.8, 10.1, 10.2, 10.5, 10.7, 11
71842508	z15	2.1, 5.2
71844784	z16	4.1
71849491	z17	10.8, 11
71851202	z18	2.1
71851246	z19	8.5, 8.8, 8.9, 9.1, 9.2, 9.6, 9.8, 11

Registratienummer	Code in reactienota	Paragraafnummer(s) met reactie
71851283	z20	2.1
71855164	z21	11
71855321	z22	6.2.4, 9.1, 9.2, 10.1, 11
71856208	z32	3.8, 6.2.3, 11
71856733	z23	11
71857573	z24	10.1, 11
71858130	z25	11
71858283	z26	11
71859204	z29	3.3, 6.2.7, 10.1, 11
71859334	z30	2.1, 3.9, 11
71861663	z33	2.1, 4.3, 6.2.8, 8.6, 8.8, 9.1, 9.5, 11
71863370	z31	2.2, 4.6, 8.5, 9.5, 10.5, 11
71864684	z34	9.1, 9.2, 9.7, 9.8, 11
71867749	z35	11
71868039	z36	3.7, 5.3, 5.8, 10.1, 10.5
71868142	z37	2.1, 6.2.12, 11
71868231	z38	9.6
71868603	z39	11
71868821	z40	7.6, 11
71868903	z41	4.8, 11
71868923	z42	11
71883144	z28	3.3, 4.1, 5.6, 6.1, 10.1, 10.5, 11
71883246	z45	3.5, 5.1, 5.6, 7.3, 7.5, 8.7, 9.2, 10.6, 11
71883388	z27	5.6, 6.2.5, 8.9, 10.5, 11
71884658	z43	8.6, 9.5
71913503	z51	4.1, 6.1, 10.5
71913526	z52	11
72380584	z44	9.4
b06	b06	3.7, 4.1, 10.5
b07	b07	4.1, 4.2, 8.2, 11
b08	b08	2.1, 3.4, 6.2.8, 9.1, 9.2, 9.8, 11
b09	b09	4.7, 5.6, 5.9, 7.4, 11
b10	b10	3.2, 3.6, 5.1, 8.1, 8.3, 8.7, 8.8, 8.9, 8.10, 9.1, 9.2, 9.3, 9.5, 9.8, 10.7, 11
b11	b11	6.2.1, 6.2.5, 7.1, 10.1, 10.2, 10.3, 10.8, 11
b12	b12	10.2, 10.5, 11
b13	b13	4.1, 4.9, 6.1, 10.1
b14	b14	7.5, 11
b15	b15	4.4, 5.7, 8.4, 8.8, 9.2, 9.3, 9.5, 10.6, 11
b16	b16	5.3, 5.8, 9.3, 9.5, 10.1
b17	b17	6.2.1, 6.2.5, 7.1, 10.1, 10.2, 10.3, 10.8, 11
b18	b18	6.2.8, 8.5, 8.8, 8.10, 9.4, 10.1, 11
b19	b19	3.5, 5.1, 5.3, 5.6, 6.2.1, 7.5, 8.4, 10.7, 11
b20	b20	3.2, 3.3, 4.1, 5.1, 6.2.2, 6.2.11, 7.1, 7.2, 8.6, 9.2, 9.3, 9.4, 9.5, 9.6, 10.1, 10.3, 10.9, 11
b21	b21	5.6, 6.2.13, 8.7, 11
b22	b22	3.10, 7.7, 9.2, 9.3, 9.4, 9.5, 9.8, 11
b23	b23	2.1, 4.1, 4.2
b24	b24	4.7, 10.1
b25	b25	9.4
b26	b26	11
b27	b27	2.1, 11

2 Algemeen

2.1 Ontvangen informatie

Opmerking: b08 b23 b27 z05 z09 z12 z15 z18 z20 z30 z33 z37

Meerdere partijen hebben regionale en lokale beleidsnota's en informatie over projecten of dossiers en bijlagen bij de reacties op de NRD of verwijzingen naar artikelen aan IRM toegezonden.

Antwoord: Dit wordt zeer gewaardeerd. Binnen IRM wordt bekeken in hoeverre de ontvangen informatie een rol kan spelen bij de ontwikkeling van het programma.

2.2 Eenduidige definities

Opmerking: z31

In de NRD wordt gesproken over een robuust vaarwegennetwerk. In het programma MIRT is een definitie van robuustheid gegeven. De aanbeveling is gedaan om de daarin opgenomen definitie ook voor het IRM-programma te hanteren.

Antwoord: IRM onderschrijft het belang van eenduidige definities. Er wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande definities.

3 Relatie IRM met andere programma's

3.1 Sectorale en integrale programma's

Vraag: z14

Hoe verhouden alle (sectorale) programma's bij de ministeries zich tot IRM, wanneer ze interactie en koppeling hebben bij de integrale aanpak van IRM?

Antwoord: IRM gaat uit van bestaand beleid. Doelen van de programma's die uit dit beleid voortvloeien worden zoveel mogelijk meegenomen in IRM. Binnen IRM wordt gestreefd naar een integrale aanpak van deze doelen. Uit deze integratie zal blijken in welke mate de verschillende doelen gerealiseerd kunnen worden of dat er keuzes gemaakt moeten worden. In onderstaande paragrafen komt de interactie tussen specifieke programma's aan de orde.

3.2 Nationale Omgevingsvisie, Nationaal Waterprogramma en Programmatische Aanpak Grote Wateren

Vraag: b10 b20

Hoe verhouden IRM en NOVI, NWP en PAGW zich tot elkaar?

Antwoord: De Nationale Omgevingsvisie (NOVI) is de visie van de Rijksoverheid voor een duurzame fysieke leefomgeving en is gebaseerd op de nieuwe Omgevingswet, waarvan de inwerkingtreding wordt voorzien in 2022. Het Nationaal Waterprogramma (NWP) is een nadere invulling van de NOVI en beschrijft het nationaal waterbeleid. IRM wordt een Programma onder de nieuwe Omgevingswet en is een nadere invulling van de NOVI en het NWP, specifiek gericht op de grote Nederlandse rivieren.

In de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW) werkt het Rijk samen met de regio aan de uitvoering van maatregelen die nodig zijn voor het realiseren van toekomstbestendige grote wateren. Toekomstbestendige grote wateren dragen bij aan goede ecologische waterkwaliteit en hoogwaardige natuur, die samengaan met een krachtige economie. IRM is het kader voor de uitvoering van PAGW-projecten in het rivierengebied.

3.3 Deltaprogramma en Hoogwaterbeschermingsprogramma

Vraag: z29

Nederland heeft een reputatie in het beschermen van de mens tegen hoogwater en overstroming. Er is gesteld dat dit het uitgangspunt moet zijn bij IRM.

Antwoord: De vigerende normen en beleidsdoelen voor hoogwaterveiligheid staan in de wet en IRM wordt binnen deze wettelijke kaders ontwikkeld.

Vraag: b20

Gevraagd wordt of het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) onderdeel uitmaakt van het Nationaal Waterprogramma (NWP).

Antwoord: Het NWP beschrijft de hoofdlijnen van het nationale waterveiligheidsbeleid. Dit is vastgelegd in de Waterwet. Het HWBP is een uitvoeringsprogramma waarin Rijk en waterschappen samen werken aan de versterkingsopgave voor primaire keringen, zodat deze in 2050 voldoen aan de wettelijke normen zoals die zijn vastgelegd in de Waterwet. Het HWBP geeft hier invulling aan door middel van dijkverbeteringen als onderdeel van het nationale waterbeleid maar is geen onderdeel van het NWP.

Vraag: z28

Er wordt gewezen op de noodzaak om het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) bij de beleidsdoelstellingen voor hoogwaterveiligheid expliciet te benoemen met als doelstelling in 2050 te voldoen aan de nieuwe normen voor waterveiligheid. Het plan-MER dient de effecten van het IRM-programma op de HWBP-opgave in beeld te brengen.

Antwoord: In het nul-alternatief wordt het huidige beleid, inclusief autonome ontwikkelingen als referentiekader in beeld gebracht. Het HWBP met de te behalen dijkversterkingsopgave tot 2050 maakt deel uit van de autonome ontwikkelingen en is daarom opgenomen in het nul-alternatief. De effecten van de alternatieven die in IRM worden onderzocht worden bepaald door deze te vergelijken met het nul-alternatief, inclusief HWBP. Meer informatie over het nul-alternatief is opgenomen in [paragraaf 5.4](#) van deze reactienota.

Vraag: b20

IRM legt indicatief waterstanden vast. Gevraagd wordt hoe zich dit verhoudt met de normen die in het kader van het Deltaprogramma en Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) worden gehanteerd en met de maatregelen die al in het kader van het Deltaprogramma zijn opgenomen.

Antwoord: Binnen IRM zijn de vigerende normen voor het waterveiligheidsbeleid uitgangspunt. Bij het besluit over het eventueel vergroten van de afvoercapaciteit door middel van rivierverruiming of andere maatregelen op (delen van) riviertrajecten zal ook worden bezien op welke manier waterstandsverlaging kan doorwerken richting toekomstige maatregelen. Maatregelen die in het kader van het Deltaprogramma reeds zijn genomen en lopende projecten werken met de huidige vastgestelde waterstanden.

3.4 Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie

Vraag: bo8

Er wordt aangespoord om voor hoogwaterveiligheid samenhang te zoeken met het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie.

Antwoord: Binnen IRM wordt verkend waar welke opgaven van de diverse functies van Rijn en Maas gecombineerd kunnen worden tot een meer integrale aanpak en wordt gekeken welk type maatregelen daarbij hoort. Uit dit proces kan blijken dat een integrale benadering van hoogwaterveiligheidsdoelen en doelen uit het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie op diverse locaties tot meerwaarde kan leiden.

3.5 Samenhang in planning

Vraag: b19 z45

Vanwege de samenhang van de waterveiligheidsopgave in het rivierengebied met andere opgaven wordt op het belang gewezen van het synchroon lopen van het planproces IRM met de zesjaarlijkse herijking van het nationaal Deltaprogramma (september 2020) en de vaststelling in het Nationaal Waterprogramma (NWP) en de Regionale Waterprogramma's (dec 2021). Met name de afstemming in planning en programmering tussen IRM en het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) wordt benadrukt.

Splitsing Nederrijn en Geldersche IJssel, Westervoort (Foto: Tineke Dijkstra)

Antwoord: De samenhang tussen de verschillende opgaven wordt onderschreven en heeft de aandacht. Het streven is om IRM niet veel later dan het NWP vast te stellen. Daarnaast wordt jaarlijkse afstemming tussen HWBP en IRM nagestreefd.

Vraag: z14

Lopende programma's of programma's in ontwikkeling zouden mogelijk moeten wachten als planvorming op nationaal niveau nog niet afgerond is. Dit wordt als onwenselijk gezien. Gevraagd wordt of IRM daar rekening mee kan houden.

Antwoord: Lopende programma's zoals het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) en Kaderrichtlijn Water (KRW) lopen door. Het uitgangspunt is dat projecten niet op IRM hoeven te wachten.

3.6 Beleidslijn Grote Rivieren

Vraag: b10

Er wordt gewezen op het feit dat het winterbed van de Maas is beschermd via de Beleidslijn Grote Rivieren en gevraagd wat het effect van IRM hierop is.

Antwoord: De Beleidslijn Grote Rivieren is nog steeds van kracht net als de afspraken omtrent de 12 systeemwerkingsmaatregelen in het Maasdal. IRM ontwikkelt nieuw beleid voor het rivierengebied. Dit kan betekenen dat ook de Beleidslijn Grote Rivieren wordt aangepast. Dit is geen uitgangspunt, maar kan een uitkomst zijn (zie [paragraaf 10.3](#)).

Nevengeul in de Lek bij Everdingen (Foto: Tineke Dijkstra)

3.7 Natura 2000, Habitatrictlijn, Vogelrichtlijn en Kaderrichtlijn Water

Vraag: bo6

Er wordt verzocht om helderheid over de verhouding tot de Europese regelgeving zoals Natura 2000, Habitatrictlijn, Vogelrichtlijn en Kaderrichtlijn Water (KRW).

Antwoord: De regelgeving KRW en Natura 2000 hangen met elkaar samen. De KRW is erop gericht de waterkwaliteit te verbeteren en Natura 2000 op het beschermen van een Europees natuurnetwerk op grond van de Europese Vogelrichtlijn en de Europese Habitatrictlijn. De gewenste waterkwaliteit wordt mede bepaald door de doelstellingen van Natura 2000 (Habitat- en Vogelrichtlijn). Het is gebleken dat de ecologische waterkwaliteit in de grote wateren na afronding van het KRW-programma in 2027 nog niet goed genoeg is om alle Natura 2000-verbeterdoelen te realiseren. Voor robuuste natuur die veerkrachtig genoeg is in een veranderend klimaat en die ruimte biedt voor economische ontwikkeling zijn daarom extra ingrepen nodig. De Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW) doet hiervoor voorstellen. Deze worden meegenomen in IRM.

Vraag: z36

Er is aangegeven dat het niet duidelijk is wat onder natuuropgaven verstaan wordt. Gevraagd wordt of dit andere opgaves zijn dan Natura 2000 en Kaderrichtlijn Water (KRW), zoals bijvoorbeeld de opgaves uit Ruimte voor Levende Rivieren.

Antwoord: 'De natuuropgaven' is de verzamelterm voor de opgaves voor het Natuur Netwerk Nederland (NNN) en de daarbinnen gelegen Natura 2000-gebieden, de KRW-opgave en de PAGW-opgave voor Maas en Rijnakken.

3.8 Natuurnetwerk Nederland

Vraag: z32

Het verzoek is gedaan om de realisatie van natuur in de gebieden van Natuurnetwerk Nederland (NNN) nadrukkelijk als opgave in het IRM op te nemen. Door die opgave concreet te maken via aankoopbeleid kan het IRM een katalysator zijn voor het realiseren van natuur en andere IRM-doelstellingen

Antwoord: De opgaven van het NNN (inclusief het Gelders Natuur Netwerk) worden meegenomen in IRM. Of dit leidt tot aankoop is pas aan de orde na besluitvorming over het voorkeursalternatief.

3.9 Structuurvisie Buisleidingen

Vraag: z30

Er wordt gewezen op het feit dat het Rijk het voorhanden hebben en houden van leidingstroken voor het vervoer van gevaarlijke stoffen van groot nationaal belang vindt. Hiertoe zijn leidingstroken opgenomen in de Structuurvisie Buisleidingen (SVB) Deze structuurvisie is onverkort overgenomen in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). De SVB-leidingstroken kruisen IRM-gebied.

Antwoord: Dit is een terechte constatering. IRM houdt rekening met deze SVB-leidingstroken. Bij het ontwikkelen en beoordelen van maatregelenpakketten wordt rekening gehouden met kruisende leidingen.

3.10 MIRT

Vraag: b22

De oproep wordt gedaan aandacht te geven aan de relatie en afstemming met lopende trajecten voor het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT).

Antwoord: Lopende MIRT-trajecten worden meegenomen in het nul-alternatief, zie ook [paragraaf 5.4](#). Bij de ontwikkeling van IRM wordt bovendien gebruik gemaakt van de lessen die zijn geleerd uit lopende en recent afgeronde projecten. Ook wordt binnen IRM gestart met IRM-pilotprojecten om actief te leren van projecten in de praktijk.

De IJssel, Deventer
(Foto: Rob Poelenjee)

4 Geografische begrenzing IRM

In hoofdstuk 3 van de NRD is weergegeven wat de geografische begrenzing (scope) is van IRM.

4.1 Algemeen

Vraag: bo6 bo7 b13 b20 b23 z16 z28 z51

Er zijn door verschillende partijen vragen gesteld met betrekking tot de geografische begrenzing van IRM.

Antwoord: De geografische begrenzing van IRM richt zich in de langsrichting van de rivier op het gedeelte van het Rijn- en Maassysteem waarin het getij geen grote rol speelt. Het gaat om de Rijn en Maas tussen de Belgische en Duitse grens en de grens met het Deltaprogramma Rijnmond-Drechtsteden (Schoonhoven, Werkendam, Geertruidenberg) en Deltaprogramma IJsselmeergebied (Kampen).

Mede naar aanleiding van zienswijzen op de NRD is de geografische begrenzing zoals in de NRD is gepresenteerd op twee punten aangepast:

- Vanwege overlap met het plangebied van het Deltaprogramma Rijnmond-Drechtsteden is het plangebied van IRM voor de Lek begrensd ter hoogte van Schoonhoven. Hierdoor worden de bestaande grenzen met het Deltaprogramma Rijnmond-Drechtsteden gehandhaafd.
- Met het oog op het nieuw te ontwikkelen beleid rond de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW) en laagwater is de Afgedamde Maas toegevoegd aan IRM.

Met de geografische begrenzing in de breedte van het riviersysteem wordt pragmatisch omgegaan. In ieder geval omvat dit het zomerbed en het stroomvoerend en bergend winterbed en de (binnendijkse) Barro (Besluit algemene regels ruimtelijke ordening)-reserveringen. Daarmee valt het specifiek in een reactie genoemde gebied Rijnstrangen binnen de scope van het IRM, evenals de andere Barro-reserveringen.

Er zijn verschillende specifieke opmerkingen gemaakt en vragen gesteld over de begrenzing van het plangebied. Deze worden hieronder behandeld.

4.2 Zwarte Water en Vecht

Opmerking: bo7 b23

Er is waardering uitgesproken voor het feit dat het Zwarte Water en Vecht deel uitmaken van IRM. Dit zijn belangrijke locaties voor toekomstige groei in de regio Zwolle: een groot deel van de groeiopgave ligt in de lage delta van Vecht/Zwarte Water. Door integraal naar riviersysteem en omgeving te kijken, kunnen kansen ontstaan voor een klimaatrobuust riviersysteem.

Reactie: IRM neemt deze opmerking ter kennisgeving aan.

4.3 Hollandse IJssel

Vraag: z33

Er is gevraagd waarom IRM zich alleen richt op de Lek, en de Hollandse IJssel tot aan het gekanaliseerde deel buiten beschouwing laat. Met name in tijden van droogte en lage rivierafvoeren ontstaat verzilting

die voor problemen zorgt in West-Nederland. De Klimaatbestendige Wateraanvoer (KWA) in het beheersgebied van De Stichtse Rijnlanden biedt hiervoor een oplossing en wordt gevoed vanuit de Lek. Hieruit volgt dat het te beschouwen rivierengebied eveneens moet worden uitgebreid met het gedeelte van de Nieuwe Maas tot aan de splitsing met de Hollandse IJssel. Bovendien spelen in toenemende mate hoogwatersituaties in de Hollandse IJssel als gevolg van zeespiegelstijging, springtij in combinatie met hoge rivierafvoeren en uitmaling regenwateroverschotten.

Antwoord: De Hollandse IJssel maakt onderdeel uit van het plangebied van het Deltaprogramma Rijnmond-Drechtsteden. Planvorming vindt daarom in die context plaats. Om die reden maakt de Hollandse IJssel geen onderdeel uit van IRM.

4.4 Merwedes

Vraag: b15

Het verzoek is gedaan om in lijn met het besluit van het BO-MIRT de grens van het plangebied van IRM aan de zijde van de Merwedes niet strikt te hanteren, en de beoogde locatie van een derde haven bij Werkendam, misschien net aan de Nieuwe Merwede, in het onderzoeks- en plangebied op te nemen. Daarbij is aangegeven dat het onderzoek dat in het kader van het MIRT is uitgevoerd een goede bouwsteen voor IRM is.

Antwoord: In de NRD zijn de havens niet expliciet benoemd. De opgave om een overnachtingshaven langs de Merwede te realiseren maakt onderdeel uit van IRM en wordt in het onderzoek betrokken. Hierbij wordt gebruik gemaakt van beschikbare informatie. Daarnaast heeft de Minister van Infrastructuur en Waterstaat onlangs per Kamerbrief (21 juli 2020, 27625 nr. 503) onder meer de haven van Werkendam bestempeld als IRM-pilotproject.

4.5 Dortsche Kil, Hollands Diep en Haringvliet

Vraag: z04

Er wordt gevraagd waarom de Dortsche Kil, Hollands Diep en Haringvliet buiten de scope vallen. Aangegeven wordt dat de kwaliteit van het onderhoud door Rijkswaterstaat niet positief is voor de rivieroever.

Antwoord: De Dortsche Kil, Hollands Diep en Haringvliet liggen in het plangebied van het Deltaprogramma Rijnmond-Drechtsteden en het Deltaprogramma Zuidwestelijke Delta. Daarom liggen deze gebieden buiten de geografische begrenzing van IRM. Eventuele maatregelen die voorzien zijn binnen de geografische scope kunnen wel tot effecten leiden op gebieden die buiten de scope liggen. Dit wordt in beeld gebracht. Concreet betekent dit dat in het onderzoek bijvoorbeeld wordt gekeken naar de scheepvaartbewegingen van Rotterdam tot het achterland. De opmerking over de kwaliteit van het onderhoud wordt ter kennisgeving aangenomen.

4.6 Maas-Waalkanaal bij Nijmegen en het Kanaal van St. Andries

Vraag: z12 z31

De scope van het programma betreft de Rijn en Maas en haar aftakkingen. Voor een robuust vaarwegen-netwerk zouden ook de verbindingen tussen deze rivieren cruciaal zijn. Het gaat hierbij onder andere om het Maas-Waalkanaal bij Nijmegen en het Kanaal van St. Andries. Gesteld wordt dat deze kanalen daarom ook onderdeel moeten zijn van de scope van IRM.

Antwoord: Het Maas-Waalkanaal en het Kanaal van St. Andries maken deel uit van het Nederlandse vaarwegennetwerk. Binnen IRM wordt gekeken naar de bevaarbaarheid van het riviersysteem. Invaart van kanalen, havens en sluzen maakt daar onderdeel van uit. De ontwikkeling waarbij de bodem van het rivierengebied op veel plekken zakt kan naar verwachting in de toekomst tot beperkingen van de scheepvaart leiden. IRM anticipeert hierop o.s. met de ontwikkeling van beleid voor bodemligging. Van belang is om deze keuze zodanig te maken dat de verbindingen tussen de rivieren optimaal blijven. Daartoe zullen de effecten van mogelijke keuzes in het rivierengebied op de verbindingen in het milieu-effectrapport worden beschreven en daarmee onderdeel zijn van de besluitvorming. Daarvoor is opname van de verbindingen in de scope van het programma IRM niet nodig.

4.7 IJsselmeer, Zwartemeer en Ketelmeer

Vraag: bog b24

De oproep wordt gedaan om het IJsselmeer en het Zwartemeer en Ketelmeer, die deel uit maken van hetzelfde riviersysteem, op te nemen in het effectgebied.

Antwoord: In het MER wordt onderzoek verricht naar diverse functies en thema's. Per functie of thema verschilt de ligging en omvang van het effectgebied. Voor functies zoals zoetwaterbeschikbaarheid is het zinvol om het IJsselmeergebied en Zwartemeer en Ketelmeer te beschouwen als onderdeel van het effectgebied.

4.8 Linge

Vraag: z41

Er is aanbevolen om De Linge mee te nemen binnen Integraal Riviermanagement. Het is geen Rijksrivier, maar de omvang (100 km) en de ligging (De Betuwe) maakt de rivier zeer geschikt om als proeftuin te fungeren voor cross-over studies en transformaties, die wij voorzien met kringlooplandbouw, circulaire steden en dorpen, vitaal platteland en wateropgaven.

Antwoord: De Linge is een regionale rivier en kent een gereguleerde inlaat. De Linge kent daardoor een zeer beperkte relatie met de Rijn en de Maas. Hierdoor zijn de opgaven die spelen op de Linge anders wat maakt dat de beleidsbeslissingen die in het kader van het IRM worden voorbereid niet toepasbaar zijn op de Linge. De Linge maakt wel onderdeel uit van het effectgebied voor onderwerpen waarbij de effecten tot de Linge strekken. Lessen uit de praktijk – zo mogelijk ook uit de Linge – helpen bij het bouwen van een realistisch en uitvoerbaar programma.

4.9 Oude IJssel

Vraag: b13

Er wordt aandacht gevraagd voor de Oude IJssel. Deze zou ook binnen de geografische begrenzing van IRM moeten vallen.

Antwoord: De Oude IJssel is een regionale rivier waar weinig ontwikkelingen worden voorzien. Om die reden is de Oude IJssel geen onderdeel van het plangebied IRM, maar wel van het effectgebied. In het MER worden effecten op de Oude IJssel in beeld gebracht voor onderwerpen waarbij de effecten tot de Oude IJssel strekken.

De Waal bij Ewijk.
(Foto: Tineke Dijkstra)

5 Maatregelpakketten

5.1 Totstandkoming maatregelpakketten

Vraag: b10 b20 z11

Gevraagd is hoe de maatregelpakketten tot stand komen en welke doelstellingen de prioriteit hebben. Er wordt enerzijds bezorgdheid uitgesproken over de vermeende keuze om de Voorkeursstrategieën Waterveiligheid in de ijskast te zetten, anderzijds dat overige beleidsdoelen niet gelijkwaardig opgepakt zouden worden.

Antwoord: De voorkeursstrategie Waterveiligheid is vastgelegd in het Nationaal Waterprogramma (NWP) en de Waterwet en vormt daarmee het kader. Er is dus geen sprake van het in de ijskast zetten van deze strategie. In IRM wordt de voorkeursstrategie rivieren nader uitgewerkt. Dit gebeurt binnen de wettelijke kaders die zijn vastgelegd. In de aanpak om tot kansrijke alternatieven te komen worden verschillende beleidsdoelen meegenomen. De afvoercapaciteit en bodemligging zijn echter geen doelen op zich, maar middelen om verschillende beleidsdoelen te bereiken. Een uitschurende rivierbodembodem is schadelijk voor een reeks van functies in het rivierengebied. Er worden hierbij vragen gesteld zoals: is er sprake van veel verdroging in de uiterwaarden? Of zijn er in een gebied veel drempels voor de scheepvaart ontstaan? Dan kan dat een reden zijn om de bodem terug te brengen naar een hoger niveau. Hetzelfde geldt voor de afvoercapaciteit. Vanuit verschillende functies zijn ontwikkelingen aan te wijzen die impact kunnen hebben op de afvoercapaciteit, en vragen om een vergroting daarvan. Hoe groot zijn die vragen en kunnen we de afvoercapaciteit in voldoende mate vergroten? Afhankelijk van de antwoorden kan er aanleiding zijn om de bodem terug te brengen naar een hoger niveau en/of afvoercapaciteit te vergroten.

Vraag: z45

In de NRD wordt melding gemaakt van onderzoek binnen de verschillende thema's aan de hand waarvan bepaald kan worden in hoeverre de verschillende alternatieven aan de beleidsdoelstellingen voldoen. Gevraagd wordt of dit onderzoek, naast de QuickScans bodemdaling en afvoercapaciteit, ook de beleidsdoelstellingen van de andere beleidsthema's binnen het IRM omvat.

Antwoord: Afvoercapaciteit en bodemligging zijn geen afzonderlijke beleidsdoelstellingen maar middelen om beleidsdoelstellingen te behalen (zie ook voorgaande vraag). Binnen IRM wordt geprobeerd de beleidsdoelstellingen evenwichtig in beeld te brengen en wordt bezien welke afvoercapaciteit en bodemligging het meest past bij het bereiken van de verschillende beleidsdoelstellingen.

Vraag: b19

In de NRD wordt de ambitie voor een verbrede, integrale aanpak geformuleerd. Gesteld wordt dat de kaders voor de waterveiligheid en de mate van rivierverruiming centraal dienen te staan. Daarbij wordt het van belang geacht om bij de beleidsdoelen voor 2050 ook mee te wegen welke oplossingsrichtingen open gehouden dienen te worden voor de rivieren en het rivierengebied in 2100. De vraag is wat bestuurders nu moeten doen, zonder spijtkosten en zonder de opties voor de langere termijn de pas af te snijden.

Antwoord: Binnen IRM wordt een integrale aanpak nagestreefd. Binnen de integrale aanpak zijn harde doelen (wettelijke eisen), waaraan sowieso voldaan moet worden. Dit geldt bijvoorbeeld voor waterveiligheid. Voor de mate van rivierverruiming is dit kader er nog niet. IRM beoogt om dit kader te ontwikkelen (beleidskeuze afvoercapaciteit). Rivierverruiming is een middel om de afvoercapaciteit te vergroten en kent meerdere doelen. Die afweging, samen met de afweging voor de bodemligging, staat centraal binnen IRM: vanuit een integrale afweging een keuze maken voor deze twee beleidskeuzes (afvoercapaciteit en bodemligging). De einddatum van IRM is 2050 en vanwege de genoemde risico's wordt een doorkijk gegeven richting 2100. Op die manier wordt voorkomen dat opties voor de langere termijn onmogelijk worden en worden spijtkosten voorkomen.

5.2 Denktank

Vraag: z15

Geopperd wordt een denktank in te richten met overzicht, inzicht en praktische kennis van het riviersysteem. Grootste probleem dat niet onderkend wordt is dat de rivieren door de sluiting van de rivierarmen naar zee niet maximaal kunnen afvoeren en de bergingscapaciteit te klein is.

Antwoord: In het kader van IRM wordt op diverse manieren beschikbare kennis en inzicht over het riviersysteem gemobiliseerd. Zo wordt beschikt over up-to-date kennis over systeemgedrag enerzijds en de reactie van de riviersystemen Rijn en Maas op ontwikkelingen en ingrepen in het verleden anderzijds. Er vindt nauwe samenwerking plaats met het kennisplatform Rivierkennis van Rijkswaterstaat. Andere deskundigen in de brede rivierenwereld (overheid, adviesbureaus, onderzoeksinstituten en universiteiten) die over systeemkennis beschikken worden betrokken. Ook is afstemming met rivierkundige onderzoeksprogramma's zoals Rivers2Morrow.

5.3 Uitwerking op niveau van riviertakken en riviertrajecten

Vraag: b16 b19 z36

De zorg is geuit dat IRM geen onderscheid zou maken tussen de verschillende riviertakken of -trajecten. Iedere riviertak kent immers zijn eigen karakteristieken in termen van, bijvoorbeeld, geomorfologie en gebruiksfuncties.

Antwoord: De verschillen tussen riviertakken en -trajecten worden herkend. Er is per riviertak een riviertrajectindeling gemaakt die recht doet aan de rivier-, landschap- en natuurkarakteristiek. De werkwijze en stappen die gezet worden in het proces zijn voor alle riviertakken hetzelfde, maar door rekening te houden met de karakteristieken van de verschillende riviertakken en riviertrajecten, kunnen er andere keuzes worden gemaakt, passend bij de riviertak of het riviertraject.

Vraag: z12

Er wordt gevraagd naar een basisreferentielijn voor de rivierbodem.

Antwoord: De mogelijkheid van een BasisRivierbodempligging (conform de BasisKustLijn) wordt onderzocht. Uit verdere uitwerking moet blijken of een dergelijk signaleringsinstrument een goed middel is voor rivierbodemanhouding. In de Strategische beleidskeuze Rivierbodem wordt verkend of en zo ja, voor welke riviertakken rivierbodembeleid wenselijk dan wel noodzakelijk is.

5.4 Nul-alternatief

Paragraaf 4.3 van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau gaat in op het nul-alternatief. Dit is de situatie die in het plangebied ontstaat als er geen Integraal Riviermanagement plaatsvindt. Deze situatie wordt bepaald door de toestand van het milieu in de bestaande situatie in combinatie met de autonome ontwikkeling.

Vraag: bog b19 b21 z27 z28 z45

De oproep is gedaan om genomen besluiten over projecten niet ter discussie te stellen. Er wordt verzocht om projecten en activiteiten waarover nog geen besluitvorming heeft plaatsgevonden geen onderdeel uit te laten maken van het nul-alternatief. MIRT-projecten moeten daarentegen volgens diverse partijen juist wel deel uit maken van het nul-alternatief, omdat het (financiële) effect daarvan ook wordt verdisconteerd in de lopende dijkversterkingen. De volgende projecten zijn hierbij concreet benoemd:

- Ruimte voor de Maas bij Oeffelt: voorkeursalternatief is vastgesteld, realisatie is voorzien in 2023;
- De Verlengde brug Veerweg Alphen: realisatie is voorzien in 2021;
- Meanderende Maas Ravenstein-Lith: voorkeursalternatief is vastgesteld, realisatie is voorzien in 2025;
- Beoogde maatregelen Lob van Gennep, realisatie is voorzien in 2023-2029;
- Systeemwerkingsmaatregelen in Limburg.

Antwoord: Projecten die momenteel gerealiseerd worden maken deel uit van het nul-alternatief. Projecten waarover besluitvorming plaats gevonden heeft worden niet ter discussie gesteld. Ook deze maken deel uit van het nul-alternatief. In afstemming met de Commissie m.e.r. is besloten om ook projecten in het nul-alternatief op te nemen waarvan de planuitwerking momenteel plaatsvindt. Projecten die in de verkenningsfase zitten worden niet in het nul-alternatief opgenomen. Zij worden in een gevoeligheidsanalyse meegenomen, omdat de realisatie van deze projecten minder zeker is.

5.5 Hoogwaterbeschermingsprogramma

Vraag: b15

Er wordt verbazing uitgesproken dat het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) weliswaar in de NRD wordt benoemd, maar dat dijkversterking niet direct tot IRM wordt gerekend en de milieueffecten daarvan niet worden onderzocht.

Antwoord: In het nul-alternatief wordt het huidige beleid, inclusief autonome ontwikkelingen in beeld gebracht. Het HWBP met de te behalen dijkversterkingsopgave tot 2050 maakt deel uit van het nul-alternatief. In het milieueffectrapport worden de effecten van de alternatieven in beeld gebracht ten opzichte van het nul-alternatief, dat voor waterveiligheid uit dijkversterking via het HWBP bestaat.

5.6 Autonome ontwikkelingen in Wallonië

Vraag: b16 z09 z36

Gesteld wordt dat er in de NRD vanuit wordt gegaan dat alle Belgische maatregelen zijn uitgevoerd. Dit is echter niet het geval. Het is nog niet duidelijk of en wanneer deze maatregelen worden uitgevoerd. De impact voor het bovenstroomse Nederlandse deel is aanzienlijk. Het Maasafvoerverdrag tussen Vlaanderen regelt de verdeling van het Maaswater over de Nederlandse en de Vlaamse kanalen en de Gemeenschappelijke Maas. Het verdrag stelt dat beide landen zich moeten inspannen voor een natuurlijke ontwikkeling van de Gemeenschappelijke Maas. In de NRD is aangegeven dat bij het nul-alternatief rekening wordt gehouden met autonome ontwikkelingen in Vlaanderen, maar niet met die in Wallonië. Gewezen wordt op het belang van een goede samenwerking met Wallonië en Frankrijk.

Antwoord: IRM onderschrijft het belang van goede samenwerking. In de Internationale Maascommissie wordt samengewerkt met Vlaanderen, Wallonië, Frankrijk en andere landen in het stroomgebied van de Maas. Met Vlaanderen wordt daarnaast samengewerkt via de Vlaams-Nederlandse Bilaterale Maascommissie. Omdat Nederland en Vlaanderen een aanzienlijk aantal kilometers gemeenschappelijke Maas delen, hebben (Vlaamse) ontwikkelingen hier veelal een directere invloed op de afvoercapaciteit en bodemligging van de (Nederlandse) Maas. Daarom wordt rekening gehouden met autonome ontwikkelingen in Vlaanderen. In afstemming met Vlaanderen en de provincie Limburg is geconstateerd dat de maatregelen aan Vlaamse zijde met voldoende zekerheid tot uitvoering zullen komen. IRM wordt echter een adaptief programma dat naar verwachting periodiek herijkt zal worden. Mocht later blijken dat Vlaamse maatregelen toch niet tot uitvoering gaan komen, dan kan dit worden meegenomen in de herijking.

5.7 Jaartal autonome ontwikkeling

Vraag: bog

Geconstateerd is dat het jaartal van de referentiesituatie niet benoemd is in de NRD.

Antwoord: De referentiesituatie beschrijft de situatie die in de toekomst ontstaat. Deze situatie wordt bepaald door de toestand van het milieu in de bestaande situatie in combinatie met de autonome ontwikkeling. Voor de autonome ontwikkeling wordt de periode tot 2032 gehanteerd met een doorkijk richting 2050.

De Grensmaas bij Meers
(Foto: Tineke Dijkstra)

6 Samenhang IRM en regionale en lokale projecten

6.1 Betrekken van initiatieven

Vraag: b13 z14 z28 z51

Over de samenhang van IRM en lokale projecten zijn meerdere vragen gesteld. In algemene zin spoorden diverse partijen aan om voldoende ruimte in te bouwen om regionale en lokale initiatieven en ervaringen te betrekken bij de ontwikkeling van IRM en verder te bouwen op de daarin reeds geleerde lessen. Er wordt op gewezen dat er maatschappelijk voordeel is te bereiken in de verbinding tussen verschillende opgaven. Er wordt op verschillende voorbeelden gewezen zoals Gebiedsontwikkeling Ooijen-Wanssum, Meanderende Maas, IJsselpoort en Panorama Waal.

Antwoord: De samenhang tussen IRM en andere projecten en ingrepen (zowel nationaal, regionaal als lokaal) biedt kansen voor het realiseren van meerwaarde. De genoemde projecten zijn hier voorbeelden van. IRM bouwt voort op inzichten en ervaringen van verschillende partijen in het rivierengebied. Om die reden wordt binnen IRM gestart met IRM-pilotprojecten om actief te leren van projecten in de praktijk. Ook lopende projecten kunnen hier onderdeel van worden.

6.2 Vragen over de scope van IRM

Het blijkt voor een aantal projecten onvoldoende duidelijk te zijn of deze binnen of buiten de scope van IRM vallen en wat de relatie is tussen sommige lokale projecten en IRM. De samenhang tussen dijkversterking en andere ingrepen (zowel nationaal, regionaal als lokaal) kunnen kansen bieden voor het realiseren van meerwaarde. Hieronder worden deze samenhang en de specifiek benoemde projecten besproken.

6.2.1 Adaptieve Uitvoeringsstrategie Maas

Vraag: b11 b17 b19

Specifiek wordt gewezen op de Adaptieve Uitvoeringsstrategie Maas (AUM)-pakketten. Er wordt van uitgegaan dat er gebruik wordt gemaakt van het recent aangeboden werkdocument AUM 2020-2050 (september 2019). De vraag is of deze opnieuw worden doorberekend.

Antwoord: De AUM is één van de bouwstenen van IRM. Het werkdocument geeft een helder beeld van de mogelijkheden voor waterstandsverlaging bij hoogwater. De ideeën en uitkomsten van de AUM worden betrokken in de uitwerking van maatregelpakketten in het kader van IRM. IRM heeft echter een bredere doelstelling dan alleen hoogwaterveiligheid. Er zal gebruik worden gemaakt van de pakketten van de AUM, maar zij worden niet op voorhand 1-op-1 overgenomen. Het kan zijn dat ook andere maatregelen worden benoemd en/of dat maatregelen uit de AUM afvallen.

6.2.2 Omgevingsagenda Oost

Vraag: b20

Hoe verhouden IRM en de Omgevingsagenda Oost zich tot elkaar?

Antwoord: De Omgevingsagenda is de gebiedsgerichte uitwerking van de NOVI. Rijk en regio formuleren daarin hun gemeenschappelijke opgaven over de fysieke leefomgeving. Daarmee wordt een integrale aanpak bevorderd. Het huidige beleid van Rijk en regio is in de Omgevingsagenda opgenomen, dus ook het IRM is hierin opgenomen. Wel is afgesproken dat elke sector verantwoordelijk blijft voor haar eigen bestuurlijke gremia. De Omgevingsagenda is agenderend en brengt sectoren bijeen zodat een gezamenlijke afweging gemaakt kan worden.

6.2.3 Redichemse Waard

Vraag: z32

Er is verzocht de Redichemse Waard in Culemborg te betrekken bij het realiseren van IRM door deze uiterwaard en de bijbehorende plas om te zetten in een natuur- en extensieve recreatiefunctie.

Antwoord: De Redichemse Waard valt binnen de geografische begrenzing van IRM. Het is momenteel nog onduidelijk of in de Redichemse Waard maatregelen geprogrammeerd worden. Bij de besluitvorming over IRM zal globaal duidelijk worden welk type maatregel op welke locatie wordt voorzien. Nadere uitwerking van dit besluit vindt vervolgens plaats in projecten. Concreet betekent dit voor de Redichemse Waard dat in het Programma onder de Omgevingswet komt te staan of daar een maatregel wordt voorzien en zo ja, wat voor type maatregel en in een project wordt dit vervolgens nader uitgewerkt.

6.2.4 Willems- en Gouverneurspolder

Vraag: z22

Voor de voorgenomen herinrichting van de Willems- en Gouverneurspolder langs de Waal is een plan ontwikkeld dat gericht is op het realiseren van laag-dynamische riviernatuur, ooibos en geulen in plaats van intensief agrarisch gebruikt grasland. Dit grasland is echter aangewezen als ganzenfoeragegebied. Zo dreigt de aanwijzing voor één soort de integrale verbetering van natuurkwaliteit en biodiversiteit in de weg te staan.

Antwoord: Het Rijk heeft twee belangrijke ambities voor de natuur van de grote wateren. Ten eerste is dit het herstellen van het natuurlijke karakter van het watersysteem. Ten tweede betreft het het behalen van de Natura 2000-doelstellingen. Hierbij ligt de focus op het behoud en herstel van de biodiversiteit. De PAGW bevat de beide ambities. De maatregelen van de PAGW maken deel uit van het IRM. Of IRM betekenis zal hebben voor de Willems- en Gouverneurspolder is op dit moment nog niet duidelijk.

6.2.5 Bedijkte Maas

Vraag: b11 b17

De samenhang tussen het IRM-proces en het regioproces Bedijkte Maas is onduidelijk.

Antwoord: Bij het bespreken van de aanpak en de (tussen)resultaten van IRM wordt aangesloten op bestaande overlegstructuren en samenwerkingsverbanden langs de Maas. Het regioproces Bedijkte Maas maakt hier onderdeel van uit. Ook worden er langs Rijn en Maas bouwdagen georganiseerd waarbij met alle partijen gezamenlijk gebouwd gaat worden aan het programma IRM.

Vraag: z27

Er zijn urgente dijkversterkingsopgaven langs de Maas waarvoor meerdere projecten lopen. Voor deze projecten is duidelijkheid over de hoogte van de waterstanden waarmee rekening moet worden gehouden cruciaal. De beleidskeuzes in IRM en de toedeling van waterstandsverlaging door rivierverruiming aan verschillende doelen hebben hier effect op. Wat zorgen baart is het tijdspad waarin hooguit beleidskeuzes op hoofdlijnen worden voorzien voor het Nationaal Waterprogramma (NWP) 2022-2027.

De dijk langs de Waal. Foto: Tineke Dijkstra

Antwoord: Lopende programma's en projecten zoals het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) lopen inderdaad door en wachten niet op IRM. Dit betekent dat deze projecten gebruik maken van de nu beschikbare waterstanden. Daarnaast zullen lopende projecten deel uitmaken van de autonome ontwikkeling. Dit betekent dat in het MER-onderzoek de effecten van IRM-maatregelen op deze projecten in beeld zullen worden gebracht. Daarmee leveren ze inbreng voor het bouwen van het Voorkeursalternatief.

6.2.6 Lomm

Vraag: z01

De suggestie is gedaan om een zandopgraving bij Lomm te gebruiken om een nieuwe haven in Venlo aan te leggen.

Antwoord: De havenontwikkeling bij Venlo maakte onderdeel uit van de integrale verkenning Meer Maas Meer Venlo. Deze verkenning is beëindigd. Nieuwe initiatieven kunnen onderdeel uitmaken van IRM, als daarmee ook wordt tegemoetgekomen aan andere doelstellingen in het rivierengebied. Suggesties voor nieuwe initiatieven kunnen het beste besproken worden met de gemeente Venlo, zodat zij dit kan inbrengen in het IRM-proces.

6.2.7 Lob van Gennep

Vraag: z29

Het project Lob van Gennep is gericht op de waterveiligheid. De stuurgroep van dit project heeft bij de keuze van de alternatieven niet gekeken naar diverse andere mogelijkheden stroomafwaarts en stroomopwaarts. Dit lijkt haaks te staan op de uitgangspunten van IRM waarbij de rivierloop als één geheel beschouwd moet worden.

Antwoord: In 2016 hebben Rijk en regio, op basis van een regionaal voorstel, afspraken gemaakt over een eerste tranche urgente maatregelen om de waterveiligheid langs de Maas te verbeteren in samenhang met meekoppelkansen in het gebied. Het project Lob van Gennep maakt onderdeel uit van deze eerste tranche. Bij de totstandkoming van de eerste tranche zijn destijds tal van maatregelen beschouwd langs de gehele Maas. Lob van Gennep is daarbij als een belangrijk project onderscheiden om de stroomafwaartse effecten van een extreme hoogwatergolf te kunnen dempen. Het is niet de bedoeling om in het kader van IRM dergelijke eerder gemaakte keuzes te heroverwegen.

6.2.8 Lek, Nieuwe Maas en Hollandse IJssel

Vraag: z33

Er is verzocht om bij de uitwerking van de maatregelpakketten rekening te houden met de ontwikkelingen die langs de stroomgebieden van de Lek, Nieuwe Maas en Hollandse IJssel zijn voorzien of nog in vorming zijn.

Antwoord: Bij de uitwerking van de maatregelpakketten zal rekening worden gehouden met de ontwikkelingen langs de stroomgebieden die in het kader van IRM worden beschouwd. De Nieuwe Maas en de Hollandse IJssel en een groot deel van de Lek vallen niet binnen de begrenzing van IRM. In [hoofdstuk 4](#) van dit document wordt op de geografische begrenzing van IRM ingegaan.

Vraag: bo8 b18

Specifiek voor de Lek is de oproep gedaan om rekening te houden met de plannen voor dijkversterking langs de Lek. De dijkversterkingen langs de Nederrijn en Lek in de provincie Utrecht zijn vóór 2028 afgerond. IRM gaat over de periode daarna. Gevraagd wordt of dit dijkversterkingsprogramma een *no-regret* karakter heeft en de maatregelen binnen IRM passen. Deze vraag komt voort uit het feit dat er in de NRD nadrukkelijk gesproken wordt over rivierverruiming, iets waar de uiterwaarden van de Lek zich niet goed voor lenen. Daarbij is ook van belang of de bestaande afspraken over de waterverdeling over de Rijntakken gewijzigd gaan worden. Als hier iets in verandert, dan heeft dat betekenis voor de Nederrijn en Lek: het heeft consequenties voor de zoetwaterverdeling en is van belang voor de scheepvaart bij droogte. Het wordt genoemd in de NRD, maar onzes inziens zou daar meer aandacht voor moeten zijn in de NRD.

Antwoord: De dijkversterkingen langs de Lek vinden plaats in het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Binnen IRM vindt geen besluitvorming plaats over dijkversterkingsprojecten in het kader van het HWBP. Deze dijkversterkingen zijn nodig om aan de nieuwe normering te voldoen en zijn daarom *no regret*. De projecten worden opgenomen in het nul-alternatief, voor zover er al besluitvorming heeft plaatsgevonden over de projecten (zie [paragraaf 5.4](#) van deze reactienota). Synergiekansen tussen toekomstige waterveiligheidsopgaven en andere opgaven worden verkend binnen IRM.

In de Planologische Kernbeslissing Ruimte voor de Rivier is in 2006 vastgelegd dat de Nederrijn en Lek boven een Rijnafvoer van 16000 m³/s ontzien worden. Dit beleidsuitgangspunt uit 2006 is nog steeds van kracht en is het uitgangspunt voor IRM.

Ook voor de lage afvoeren geldt dat het huidige beleid het uitgangspunt is voor IRM. Het effect van beleidskeuzes en inrichtingsmaatregelen op de afvoerverdeling bij laagwater is onderdeel van de MER-beoordeling, daarbij is er uitdrukkelijk aandacht voor de zoetwatervoorziening van West Nederland en de bevaarbaarheid van de rivieren bij lage afvoeren.

6.2.9 Veerverbinding Maasbommel-Megen

Vraag: z10

Het onderzoek is gedaan om de veerverbinding Maasbommel-Megen in stand te houden.

Antwoord: Het is momenteel nog niet duidelijk of IRM opvolgend aan Meanderende Maas ontwikkelingen in dit gebied voorziet. Dit wordt pas duidelijk bij de besluitvorming over IRM. De verwachting is niet dat IRM uitspraken zal doen over veerverbindingen.

6.2.10 Hout-Blerick

Vraag: z13

Bij Hout-Blerick komen tien gezinnen in overstroomingsgebied te wonen ter bescherming van 40.000 andere gezinnen. De vraag speelt wat er gedaan moet worden voor deze gezinnen om ook fijn te kunnen wonen. Ook is de vraag gesteld hoe ervoor gezorgd kan worden dat er minder afval achterblijft en dat het plastic afval, dat blijft hangen in bomen en struiken na hoogwater, goed wordt verwijderd. De indiener werkt aan een advies hierover en wil dit aan IRM aanbieden, om dit te betrekken in IRM.

Antwoord: De dijkverlegging Hout-Blerick wordt voorbereid en uitgevoerd door Waterschap Limburg en loopt vooruit op IRM. IRM zal het advies graag in ontvangst nemen, maar adviseert ook het advies te overhandigen aan de rivier- en uiterwaardbeheerders, waaronder Rijkswaterstaat, Staatsbosbeheer en Waterschap Limburg.

6.2.11 Veessen-Wapenveld

Vraag: b20

Gevraagd is of ook in IRM de afvoerverdeling tussen Rijn en IJssel gelijk blijft en geen gevolgen heeft voor de inzet van de hoogwatergeul Veessen-Wapenveld.

Antwoord: De beleidsmatige afspraken over de afvoerverdeling vormen het uitgangspunt voor IRM. Uitgangspunt hierbij is dat de Lek wordt ontzien. Deze afspraken gelden voor de situatie bij extreem hoogwater, met een afvoer bij Lobith van 16.000 m³/s of meer, waarin de hoogwatergeul Veessen-Wapenveld actief is. Voor de inlaatfrequentie van de hoogwatergeul Veessen-Wapenveld zijn voorafgaand aan de aanleg specifieke afspraken gemaakt. De inlaatfrequentie zal als gevolg van klimaatverandering in de loop van de tijd veranderen als er geen maatregelen genomen worden in het riviersysteem.

6.2.12 GOVI Stein

Vraag: z37

Op dit moment wordt in de gemeente Stein de GOVI voorbereid en de verwachting is dat deze in september 2020 door de Raad van de gemeente Stein zal worden vastgesteld. Er is gevraagd hoe IRM, vastgelegd in de NOVI, zijn doorwerking zal hebben in het provinciale en lokale beleid en omgekeerd.

Antwoord: Het Programma IRM wordt gezamenlijk door Rijk en regio voorbereid. Het Rijk legt dit, in samenspraak met de regio, vast in een Programma onder de Omgevingswet. Daarbij zal de gezamenlijke afspraak worden gemaakt, dat daar waar nodig, dit beleid door andere overheden wordt vastgelegd in haar beleid. Het Programma onder de Omgevingswet kent geen juridische doorwerking naar lagere overheden. Over de doorwerking en de vastlegging zullen dus bestuurlijke afspraken worden gemaakt. Input vanuit de GOVI Stein kan worden meegenomen in het samenstellen van het 'Beeld op de Rivieren'. Hierin wordt op basis van veel bestaand materiaal in beeld gebracht wat de (gewenste) karakteristieken van de rivier zijn en welke ontwikkelingen zich op systeemniveau gaan voordoen. Dit helpt bij het bepalen van de opgaven en de gewenste ontwikkelrichting op systeemniveau en per riviertak.

6.2.13 Dijkteruglegging en vergelijkbare initiatieven

Vraag: b21

Er wordt gevraagd wat IRM betekent voor het huidige takenpakket uit de VKS in de tussentijdse periode tot vaststelling IRM, bijvoorbeeld voor een maatregel als de 'Dijkteruglegging bij Brakel' of het 'bewoners-alternatief' dat voorziet in buitendijkse maatregelen zonder dijkteruglegging met Barro (Besluit algemene regels ruimtelijke ordening)-reservering. Het is onduidelijk of een maatregel als 'Dijkteruglegging bij Brakel' of het bewonersalternatief wel of geen deel uitmaakt van het nul-alternatief.

Antwoord: De dijkteruglegging bij Brakel en het bewonersalternatief zijn niet concreet in voorbereiding. Deze maatregelen maken dan ook geen deel uit van het nul-alternatief. Zie [paragraaf 5.4](#) van deze reactienota. Wel kan deze maatregel onderdeel zijn van één van de te ontwikkelen alternatieven in IRM.

6.2.14 Suggesties voor maatregelen

Vraag: z01 z05

Er zijn verschillende suggesties gedaan voor innovatieve maatregelen. Het gaat om de aanleg van een rivierboezem in zee die als concept ook te exporteren is, het voor ombouwen van de zuidwestelijke delta tot een natuurlijk estuarium en het bouwen van zeesluizen in de Nieuwe Waterweg.

Antwoord: De gesuggereerde maatregelen kunnen als concept meegenomen worden in de lange termijn-opties die worden geïnventariseerd in het Kennisprogramma Zeespiegelstijging. Deze maatregelen bevinden zich buiten de geografische begrenzing van IRM. Daarom worden zij niet in beschouwing genomen.

De Waal bij Nijmegen
(Foto: Tineke Dijkstra)

7 Effectbeschrijving algemeen

Er zijn diverse algemene opmerkingen gemaakt en vragen gesteld over het effectonderzoek.

7.1 Vertrekpunt van het effectonderzoek

Vraag: b11 b17

Gevraagd is naar het vertrekpunt van het effectonderzoek. Er wordt gesteld dat het gaat om doorrekening van de effecten van wijzigingen in rivierbodemplugging en afvoercapaciteit.

Antwoord: In het algemeen geldt dat effecten op de toestand van het riviersysteem, alsmede de effecten op een groot aantal netwerk- en gebruikersfuncties op hoofdlijnen in beeld worden gebracht voor de thema's die in hoofdstuk 5 van de NRD worden benoemd.

Vraag: b20

De te onderzoeken effecten/thema's in hoofdstuk 5 van de NRD hebben het risico in zich dat de integraliteit en complementariteit in de beoordeling verloren gaan. Verschillende functies gaan in sommige gevallen uitstekend samen.

Antwoord: In de effectbeschrijving worden de effecten op verschillende thema's in beeld gebracht. Bij de besluitvorming wordt een integrale afweging gemaakt tussen de verschillende functies.

Vraag: z14

Uit de NRD is onduidelijk hoe de effecten op natuur en economie worden beschreven middels een passende beoordeling en een MKBA. Er wordt gevraagd hoe deze onderzoeken worden uitgevoerd en wie er op welke manier bij betrokken is.

Antwoord: Het plan-MER dat voor IRM wordt opgesteld, beschrijft voor de verschillende kansrijke alternatieven en het voorkeursalternatief een breed palet aan effecten, waaronder die op natuur, scheepvaart, landbouw, wonen, werken en recreëren. De wijze waarop het onderzoek naar deze effecten wordt uitgevoerd en wie hierbij betrokken worden is op dit moment nog niet precies bekend. Als significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden niet kunnen worden uitgesloten, wordt voor het voorkeursalternatief een Passende beoordeling opgesteld. De wijze waarop de Passende beoordeling wordt uitgevoerd en wie hierbij worden betrokken wordt, is op dit moment nog niet precies bekend. Het effect op de welvaart van Nederland wordt in beeld gebracht door het uitvoeren van een maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA) conform de leidraad die het Centraal Planbureau en het Planbureau voor de Leefomgeving hiervoor hebben opgesteld. Het proces omtrent de totstandkoming van de MKBA wordt momenteel nader uitgewerkt.

7.2 Effecten en functies

Vraag: b20 z14

Het onderscheid dat de NRD maakt in effecten en functies, bijvoorbeeld bij het thema ruimtelijke kwaliteit, roept verwarring op. Daarnaast is de vraag gesteld of het van belang is om het bestaande onderscheid tussen riviergebonden en niet-riviergebonden functies te handhaven.

Antwoord: De maatregelpakketten kunnen effecten hebben op verschillende functies langs de rivieren, ongeacht of de functies riviergebonden zijn of niet. Deze effecten worden beschreven in het plan-MER. Het onderscheid tussen riviergebonden en niet-riviergebonden functies komt uit de Beleidslijn grote rivieren. IRM ontwikkelt nieuw beleid voor het rivierengebied. Dit kan betekenen dat ook de Beleidslijn grote rivieren wordt aangepast. Dit is geen uitgangspunt, maar kan een uitkomst zijn (zie [paragraaf 10.3](#)).

7.3 Binnendijkse effecten

Vraag: z45

Er is op gewezen dat autonome buitendijkse ontwikkelingen en nieuwe beleidskeuzes voor buitendijkse ontwikkelingen, binnendijks effecten kunnen hebben. Dit maakt het essentieel dat binnendijkse effecten meegewogen worden bij de effectbeoordeling en te maken keuzes. In het bijzonder werd gewezen op effecten van erosie van de rivierbodem op de binnendijkse grondwaterstanden en op vernatting of verdroging van het binnendijks gebied.

Antwoord: In de effectbeschrijving worden, waar relevant, effecten die binnendijks plaatsvinden in beeld gebracht.

7.4 Effecten van laagwatersituaties

Vraag: bog

Ook wordt gevraagd of de effecten van zowel een laagwatersituatie als een hoogwatersituatie in beeld worden gebracht.

Antwoord: Bij de effectbeschrijving wordt inderdaad zowel de laagwater- als de hoogwatersituatie beschouwd.

7.5 Detailniveau van de effectbeschrijving

Vraag: b14 b19 z14 z45

In de NRD wordt aangegeven dat de effectbeschrijving zich richt op rivierniveau en niet op specifieke locaties. Er wordt gesteld dat trajecten langs een riviervak dusdanig van elkaar kunnen verschillen, dat de effectbeschrijving ook per traject moet plaatsvinden, en dat dus ook een maatregelenpakket per traject wenselijk kan zijn. Er kunnen ook verschillen zijn tussen te nemen maatregelen tussen de rechter- en linkeroever van de rivier.

Antwoord: In het plan-MER worden de effecten van de alternatieven beschreven. Een deel van de effecten betreft de rivier zelf, zoals de rivierbodempligging, de afvoercapaciteit van het water en de waterstanden. Dit worden systeemeffecten genoemd. Deze systeemeffecten hebben invloed op functies van de rivier. Het gaat hierbij om functies van het systeem als geheel, zoals waterveiligheid, bevaarbaarheid, waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid. Er zijn ook effecten op gebruiksfuncties van het riviersysteem en het water dat door de rivier wordt aangevoerd. Hierbij gaat het om effecten op bodem, natuur, landbouw, drinkwaterwinning, ruimtelijke kwaliteit, wonen, werken, recreëren en duurzaamheid.

Het gebied waar zich effecten voordoen verschilt per thema: effecten op bijvoorbeeld bodem, natuur en landbouw doen zich vooral op lokale schaal voor. Andere effecten, zoals de genoemde systeemeffecten, doen zich regionaal, nationaal of zelfs internationaal voor. Per onderzoeksthema wordt bepaald wat een zinvol effectgebied is.

7.6 Grensoverschrijdende effecten

Vraag: z4o

Er wordt gevraagd de mogelijke, grensoverschrijdende impact te onderzoeken en expliciet te benoemen in een apart onderdeel van het plan-MER.

Antwoord: In het plan-MER voor IRM worden eventuele grensoverschrijdende effecten in beeld gebracht.

Vraag: z4o

In geval dat aanzienlijke impact wordt verwacht in Vlaanderen, wordt gevraagd naar onderzoek naar alternatieven of bijkomende, verzachtende maatregelen.

Antwoord: In het geval dat aanzienlijke impact wordt verwacht, zal worden gekeken of alternatieven mogelijk zijn. Ook zal gedurende het traject continu overleg plaatsvinden via de overleggen van het regioproces Maasvallei.

Vraag: z4o

De NRD vermeldt dat een passende beoordeling zal opgesteld worden. We willen u vragen om in deze passende beoordeling – indien relevant – de mogelijke impact op Natura 2000-gebieden, die gelegen zijn in Vlaanderen, te onderzoeken.

Antwoord: Indien relevant zal dit inderdaad worden gedaan.

Vraag: z4o

We willen u vragen om daarnaast na te gaan of ook andere effecten te verwachten zijn op Vlaams grondgebied, naast mogelijke effecten op fauna en flora en biodiversiteit in Natura 2000-gebieden.

Antwoord: In de MER-procedure zal voor elk onderwerp nagegaan worden tot waar de effecten zich voordoen en deze worden in beeld gebracht.

7.7 Kansen

Vraag: b22

De oproep is gedaan om naast effecten ook kansen in beeld te brengen.

Antwoord: IRM is erop gericht om een integrale toekomstvisie te schetsen voor het rivierengebied. Daarbij hoort ook het in beeld brengen van positieve en negatieve effecten, maar zeker ook van kansen.

8 Water

In paragraaf 5.5 van de NRD is beschreven welke aspecten in het plan-MER beschreven worden op het gebied van bodem en zoetwater. Er zijn verschillende vragen gesteld over water.

8.1 Waterafvoer

Vraag: b10

Terwijl in de Ardennen en in Zuid-Limburg vanwege wateroverlast behoefte is aan water 'zo snel mogelijk afvoeren' is er op de hoge zandgronden van Noord- en Midden-Limburg en Noord-Brabant vanwege watertekorten behoefte aan 'water vasthouden'. De vraag is gesteld hoe IRM bijdraagt aan de omschakeling tussen 'water zo snel mogelijk afvoeren' in gebieden met wateroverlast naar 'water vasthouden' in gebieden met watertekorten.

Antwoord: IRM gaat zowel over wateroverschot als watertekort binnen de geografische scope. Daar waar het gaat over wateroverlast in het heuvelgebied als gevolg van extreme neerslag, dan valt dit buiten de scope van IRM.

8.2 Hoogwater

Vraag: b07

Gesteld wordt dat het passender is om te denken in vergroting of verandering van het doorstroomprofiel of de doorstroombreedte dan in waterstandsaling of -verandering. Dat biedt kansen voor kleinere rivierverruiming die niet strikt noodzakelijk zijn voor waterveiligheid, maar een bijdrage leveren aan riviersysteem.

Antwoord: Extra afvoercapaciteit is nodig/wenselijk vanuit functies en ontwikkelingen. Dit kan worden uitgedrukt in afvoercapaciteit ofwel de combinatie van doorstroomprofiel (oppervlakte) en het ruwheidsprofiel. Veranderingen daarin werken door in de afvoercapaciteit en beïnvloeden de waterstand bij hoogwater. Onderzoeken rond afvoercapaciteit zijn nu inderdaad toegespitst op waterstanden en waterstandseffecten. Of een nadere uitsplitsing in de componenten doorstroomprofiel (oppervlakte) en ruwheidsprofiel bij de verdere uitwerking en onderbouwing van de strategische beleidskeuze Afvoercapaciteit nodig is, wordt onderzocht.

Vraag: z02

Verzocht is te bezien in hoeverre rivierverbredingen ertoe kunnen bijdragen dat retentiebekkens minder nodig zijn.

Antwoord: Er wordt aan de hand van maatregelpakketten onderzoek gedaan naar de inrichting van het rivierengebied. Het vergroten van de afvoercapaciteit (bijvoorbeeld door rivierverbredingen) maakt onderdeel uit van dit onderzoek. De keuze voor het type maatregel op een bepaalde locatie vindt plaats in het kader van IRM.

8.3 Hoogwaterveiligheid

Vraag: b10

Waterveiligheidsnormen in Limburg worden op punten te streng bevonden.

Antwoord: Naar aanleiding van de bestuursopdracht van de provincie Limburg naar de hoogte van de normen in Limburg, werkt de Deltacommissaris aan een advies op verzoek van de Stuurgroep Deltaprogramma Maas. Dit advies wordt verwacht in 2021. Het advies vormt input voor de evaluatie van de Waterwet die in 2024 wordt afgerond.

8.4 Zeespiegelstijging

Vraag: b15 b19

De gevolgen van eventuele zeespiegelstijging worden gemist. De oproep is gedaan om deze te betrekken in het onderzoek voor het gebied op de rand van de Delta, gelet op de doorkijk naar 2050. Ook is gewezen op de samenhang met het regionaal watersysteem en met ontwikkelingen en maatregelen in de buurlanden.

Antwoord: De klimaateffecten en te beschouwen scenario's worden in het MER onderzocht en beschreven. Zeespiegelstijging en veranderingen in de rivierafvoer (bij hoog- en laagwater) vormen hier onderdeel van. Ook de samenhang met het regionaal watersysteem wordt meegenomen. De Commissie m.e.r. heeft hier ook aandacht voor gevraagd. In het algemeen wordt voor de klimaatverandering een gevoeligheidsanalyse gedaan op de alternatieven om de robuustheid van de keuzes te kunnen beoordelen. Bovendien is vanuit de Deltacommissaris een kennisprogramma Zeespiegelstijging gestart. In spoor 2 van dit onderzoek ('Systeemverkenning') wordt dit ook meegenomen.

8.5 Laagwater

Vraag: b18 z14 z19 z31

Door verschillende partijen is aandacht gevraagd voor laagwaterstanden. Er wordt in dit kader gewezen op internationale afspraken over de bevaarbaarheid van rivieren die uitgaan van maatgevende waterdieptes bij lage rivierafvoeren. In 2018 konden deze afspraken niet worden waargemaakt. Waterdiepten zijn van belang omdat schepen dan beter beladen kunnen worden, investeringen in nieuwe schepen hierop kunnen worden afgestemd én omdat verladers in het achterland hun opslagcapaciteit en logistieke proces hierop baseren. Ook is gewezen op de invloed van klimaat en rivierverruiming op laagwaterstanden.

Antwoord: Het Deltaprogramma Zoetwater ontwikkelt strategieën voor de verdeling van water over het watersysteem onder laagwateromstandigheden. Deze strategie wordt vastgelegd in het Nationaal Water Programma (NWP). Dit vormt de basis voor de nadere uitwerking van de laagwaterproblematiek in IRM.

In het kader van IRM wordt onderzocht in hoeverre bodemontwikkelingen invloed hebben op de laagwaterproblematiek en hoe rivierbodembeheer bijdraagt aan het verminderen van die problematiek. De bodemligging heeft onder andere invloed op de afvoerdeling over de Rijntakken in laagwatersituaties. Ook de effecten van klimaatverandering en rivierverruiming op de laagwaterproblematiek worden in beeld gebracht. Ook wordt aandacht besteed aan de effecten op scheepvaart. Meer informatie hierover is in [paragraaf 9.5](#) opgenomen bij het onderwerp scheepvaart.

8.6 Afvoerverdeling op de Rijn

Vraag: b20 z33 z43

Er zijn vragen gesteld over de waterverdeling tussen de Waal en het Pannerdensch Kanaal. Daarnaast is de wens uitgesproken dat deze zoveel mogelijk verloopt conform de afspraak hierover (2/3 over de Waal en 1/3 over het Pannerdens Kanaal).

Antwoord: IRM houdt rekening met beleidsmatige afspraken. Als gevolg van het ongelijkmatig zakken van de rivierbodem van de Rijn stroomt er bij lage en normale afvoerstandigheden geleidelijk meer water naar de Waal en minder water naar het Pannerdensch Kanaal. Bij hoogwater wordt ernaar gestreefd de verdeling van water over de riviertakken gelijk te houden aan de vastgestelde beleidsmatige afspraken waarbij de Lek wordt ontzien. De afvoerverdeling bij hoogwater kan met dit doel worden bijgestuurd en gereguleerd met regelwerken op de Pannerdense Kop en de IJsselkop.

8.7 Grondwater

Vraag: b10 b21 z01 z02 z45

In de reacties op de NRD wordt aangegeven dat autonome ontwikkelingen en nieuwe beleidskeuzes voor het buitendijks gebied kunnen leiden tot effecten in het binnendijkse gebied. In het bijzonder worden hierbij de verlaging van de grondwaterstanden binnendijks als gevolg van de bodemerrosie in de rivier benoemd, alsmede de effecten op aanvullende Strategische Voorraden Drinkwater en de effecten op binnendijkse woningen en bedrijven. Tevens is het idee geopperd om bij hoogwater rivierwater te sproeien op landbouwgrond om grondwaterstanden te verhogen. Er wordt verzocht om grondwaterstanden, stijghoogten en stromingsrichting in beeld te brengen.

Antwoord: De grondwaterstanden, stijghoogten, stromingsrichting en het effect op waterbeschikbaarheid van eventuele maatregelen worden in beeld gebracht. Er wordt nog onderzocht op welk detailniveau dit passend is. Specifieke maatregelen om binnendijkse grondwaterstanden te verhogen worden op dit moment niet voorzien.

8.8 Waterkwaliteit

Vraag: b10 b15 b18 z14 z19 z33

Er zijn diverse vragen gesteld over waterkwaliteit. Opgemerkt is dat de waterkwaliteit weliswaar is verbeterd, maar dat er nog steeds sprake is van verontreinigingen. Er wordt ook gewezen op het risico dat nieuwe verontreinigingen ontstaan. Er is verzocht om als doelstelling toe te voegen dat de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) behaald worden. Ook wordt gevraagd hoe invulling wordt gegeven aan de motie 'Waterkwaliteit' (Tweede Kamer, vergaderjaar 2018–2019, 27 625, nr. 480). Een aantal partijen wijst specifiek op de waterkwaliteitsproblematiek en de grensoverschrijdende verontreinigingen in de Maas. Ook is gevraagd om een nulmeting op het gebied van chemische en ecologische water- en bodemkwaliteit uit te voeren teneinde het effect te kunnen zien van grondverplaatsingen en stortingen bij projecten langs rivieren.

Antwoord: In het algemeen kan gesteld worden dat IRM zich primair richt op de inrichting van de rivier. De Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW) geeft invulling aan toekomstbestendige grote wateren waarin hoogwaardige natuur en een krachtige economie samengaan. Binnen IRM wordt ernaar gestreefd de PAGW-doelen voor het riviereengebied te realiseren. De genoemde motie is bij stemming op 10 september 2019 aangehouden en wordt daarom niet ten uitvoer gebracht, ook niet in het kader van IRM.

De chemische waterkwaliteit staat niet centraal in IRM. Dit gebeurt in het kader van de genoemde KRW. De indicatieve maatregelpakketten die in het kader van IRM worden geformuleerd mogen de in het kader van de KRW bereikte waterkwaliteit en de reeds ingerichte leefgebieden niet tenietdoen. Momenteel wordt

gewerkt aan stroomgebiedbeheerplannen en een derde maatregelpakket dat tussen 2022-2027 wordt uitgevoerd. De waterkwaliteitsproblematiek langs de Maas is natuurlijk bekend bij de diverse Nederlandse rivierbeheerders. Er vindt ook (bestuurlijke) internationale afstemming over deze problematiek plaats. Er lopen in Brussel gesprekken over verlenging van de KRW. Indien duidelijk wordt wat dit betekent voor IRM kan er binnen dit programma mogelijk rekening mee worden gehouden.

8.9 Waterkwaliteit van de Maas

Vraag: b10 z09 z19 z27

De oproep is gedaan om een meer uniform waterkwaliteitsbeleid te realiseren tussen EU-landen. Specifiek wordt aandacht gevraagd voor waterkwaliteit van de Maas. Gesteld wordt dat betere samenwerking nodig is voor het vermijden en verminderen van Maasvervuiling met industrieel en huishoudelijk afval, dat nu nog in grote hoeveelheden op de oevers van de Grensmaas bij Borgharen en Itteren aanspoelt. Actiegerichte samenwerking met (semi-)publieke autoriteiten in Wallonië is tot nu toe moeizaam gebleken. Middels de m.e.r.-procedure voor het Grensmaasplan is al eens op dit probleem gewezen. Er wordt gewezen op het Maasverdrag. Ook wordt aanbevolen om Wallonië organisatorisch te betrekken en bijvoorbeeld de Internationale Maascommissie te betrekken.

Antwoord: De waterkwaliteitsproblematiek en de grensoverschrijdende Maasvervuiling is bekend bij de diverse rivierbeherende partijen binnen Nederland. Uiteraard bestaat er ook al samenwerking op dit vlak vanuit de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) en worden er op de schaal van het internationale stroomgebied Maas rapportages over uitgebracht, acties geformuleerd en uitgevoerd. De internationale afstemming vindt plaats via de Internationale Maascommissie. Mochten er aanknopingspunten zijn dan kan in het kader van IRM de synergie met de aanpak van watervervuiling worden gezocht.

8.10 Zoetwater, drinkwater

Vraag: b10

De opmerking is gemaakt dat het belang van de Maas als drinkwaterleverancier onderbelicht is. Het verzoek is gedaan om de afwenteling van water uit het buitenland en het regionale systeem in het onderzoek te betrekken, net als de kwaliteit van water dat wordt ingelaten in kanalen en back-up.

Antwoord: Ook de Commissie m.e.r. geeft aan dat effect van IRM op de drinkwaterwinning in beeld moet worden gebracht. Dit stond in de NRD nog niet expliciet benoemd. Dit thema wordt daarom toegevoegd.

Vraag: b18

Ook is aandacht gevraagd voor de Lek. Gesteld is dat de verzilting van onder meer de Lek toeneemt door de stijgende zeespiegel, wat de zoetwatervoorziening onder druk zet. Opgemerkt is dat hierover te weinig informatie is opgenomen in de NRD.

Antwoord: In het Deltaprogramma Zoetwater wordt de voorkeursstrategie herijkt. Deze herijking wordt vastgelegd in het Nationaal Water Programma (NWP). Verzilting van riviertakken speelt hierbij een rol. In IRM worden, indien nodig, maatregelen getroffen om deze nieuwe strategie te helpen realiseren. IRM onderzoekt de effecten van diverse maatregelpakketten door deze effecten te vergelijken met autonome ontwikkeling. In het benedenrivierengebied – waaronder de ongestuwde Lek ten westen van Hagestein – wordt er in de autonome ontwikkeling rekening gehouden met invloeden vanuit de zee. Het gaat dan om zeespiegelstijging, getijdewerking en zoutindringing. Dit heeft effect op de waterbeschikbaarheid. De gevolgen voor de waterbeschikbaarheid als gevolg van de te onderzoeken maatregelpakketten worden in het kader van IRM in beeld gebracht.

Sneep
(Foto: Jelger Helder)

9 Overige milieueffecten

9.1 Bodem

Vraag: bo8 b10 z22 z34

Er is verzocht om in het plan-MER te onderzoeken of circulariteit van grondstoffen mogelijk is of dat er gebiedsvreemd materiaal toegepast moet worden. Ook is gewezen op de kansen die delfstoffenwinning biedt om maatschappelijke ontwikkelingen te realiseren en de grote bouwopgave (woningen, dijken, etc.) in Nederland in de komende decennia waar te maken.

Antwoord: Delfstoffenwinning is geen doelstelling van IRM, maar de opgaven en de ambities van de delfstoffenwinningssector worden meegenomen in de ontwikkeling van het IRM. Als onderdeel van alternatieven wordt onder andere gekeken naar sedimentmanagement en fysieke herinrichtingen van de rivierbak. Dit leidt tot grondstofstromen, mogelijk circulair door gebruik te maken van gebiedseigen materiaal, mogelijk niet-circulair met gebiedsvreemd materiaal. De grondbalans wordt in het effectenonderzoek op hoofdlijnen in beeld gebracht en beoordeeld. Hierbij wordt onder andere aandacht besteed aan delfstoffen.

Vraag: z11

De nadruk in IRM op dijkversterking door waterschappen gaat ten koste van rivierverruiming en verliezen van kansen voor bouwgrondstoffenwinning.

Antwoord: Vooruitlopend op IRM wordt het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) uitgevoerd met dijkversterkingen in het rivierengebied. IRM heeft vervolgens de opdracht om – voor waterveiligheid – de mogelijkheden voor rivierverruiming in beeld te brengen en in alternatieven op te nemen.

Vraag: z22

Er is aangegeven dat het activeren van een zandige oeverwal als ‘zandmotor’ gezien kan worden als een gewenste bijdrage aan de opgave rondom bodemerosie, maar evengoed als een ongewenste aanzanding in het zomerbed.

Antwoord: Mocht er een oeverwal of een vergelijkbare maatregel opgenomen worden in één van de alternatieven, dan zal uit het effectenonderzoek duidelijk worden of deze maatregel gewenste of ongewenste effecten met zich mee brengt.

Vraag: z19

Voorgesteld is dat eigenaren zoals het Rijksvastgoedbedrijf een speculatiebeding met een termijn van 10 jaar krijgen voor wijziging van functie en grondstoffenwinning in plaats van 50% van de waarde. Voor en na het onttrekken van delfstoffen moet gemeten worden wat er onttrokken is.

Antwoord: De komende tijd ligt de aandacht van IRM op het ontwikkelen van een visie op het rivierengebied, het voorbereiden van beleidskeuzes voor afvoercapaciteit en bodemligging en het globaal aangeven van locaties waar maatregelen kunnen worden genomen ter verbetering van het riviersysteem. Daarbij is helderheid over het speculatiebeding nog niet nodig. Dat is wel het geval als helder is welke maatregelen op welke locatie daadwerkelijk zullen worden voorbereid en uitgevoerd. Zoals het zich nu laat aanzien is helderheid over speculatiebeding niet nodig voorafgaand aan de vaststelling van het Programma onder de Omgevingswet.

Vraag: b10 z33

Het verzoek is gedaan om in het grondonderzoek aandacht te geven aan PFAS.

Antwoord: In het effectonderzoek zullen de effecten van de maatregelpakketten in beeld worden gebracht. PFAS speelt daarbij nog geen rol. In de uitwerking van projecten komt gedetailleerd grondonderzoek aan de orde. Verontreiniging met PFAS krijgt op het moment van de uitwerking in projecten een plek via de gestelde normen, evenals andere verontreinigingen.

9.2 Natuur

In paragraaf 5.4 van de NRD is beschreven welke aspecten in het plan-MER beschreven worden op het gebied van natuur. Er zijn diverse vragen op het gebied van natuur gesteld.

Vraag: b20

Er is gevraagd naar een overzicht van de maatregelen die in het kader van de Kaderrichtlijn Water (KRW) en Natura 2000 zijn benoemd en waarmee rekening wordt gehouden bij het opstellen van IRM.

Antwoord: In 2019 is een eerste inventarisatie naar opgaven, wensen en ambities uitgevoerd. In die inventarisatie zijn ook de opgaven, wensen en ambities van KRW en Natura 2000 opgehaald. Deze wordt later in het proces geactualiseerd. Ook wordt er een Beeld op de Rivieren gemaakt. Daar wordt ook gekeken naar het toekomstige wensbeeld van de rivier.

Vraag: z19

Gebruik Natura 2000-gebieden meer om Kaderrichtlijn Water (KRW)-doelen te monitoren.

Antwoord: Eén van de KRW-doelen is het realiseren van passende watercondities voor de waterafhankelijke Natura 2000-waarden in de Natura 2000-gebieden in de Grote Wateren. De Europese Commissie vraagt Nederland om in de KRW-stroomgebiedbeheerplannen specifieke waterdoelen voor Natura 2000-gebieden op te nemen alsook bijpassende maatregelen. Zo hangen de realisatie van de KRW-doelen en de Natura 2000-doelen nauw samen. In de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW) worden de Natura 2000 en KRW-doelen aangevuld tot robuuste natuurgebieden die passen bij het watersysteem. De PAGW maakt, voor wat betreft het rivierengebied, deel uit van IRM. Ook zal voor de PAGW een monitoringsprogramma worden ontwikkeld. Natura 2000 en KRW maken deel uit van dit monitoringsprogramma.

Vraag: b10 b22 z22 z34

Er is een oproep gedaan om in het effectonderzoek aandacht te besteden aan bossen en houtopstanden, beschermde soorten, grondwaterafhankelijke natuur en vissoorten, visstand en vismigratie. Daarbij is verzocht het onderzoek niet alleen te richten op een lijst met doelsoorten en soortbescherming, maar ook naar biodiversiteit en integrale gebiedskwaliteiten te kijken.

Antwoord: De genoemde onderwerpen worden in het betreffende effectonderzoek betrokken.

Vraag: b20 z45

Ten aanzien van het onderzoek naar Natura 2000-gebieden, is de vraag gesteld of zowel de ontwikkeldoelstellingen als de instandhoudingsdoelen onderzocht worden. Ook is gevraagd om niet alleen invloed op de kwalificerende soorten te onderzoeken, maar ook de invloed op bepaalde beschermde habitats en hierbij aandacht te schenken aan de stikstofdepositie.

Antwoord: De instandhoudingsdoelen voor Natura 2000 betreffen zowel het behouden van een reeds bereikte gunstige staat van instandhouding als het ontwikkelen van een onvoldoende staat van instandhouding naar een gunstige staat van instandhouding. De instandhoudingsdoelstellingen worden onderzocht in het kader van IRM. In dit onderzoek wordt aandacht besteed aan kwalificerende soorten en habitats en er wordt ook aandacht besteed aan stikstofdepositie.

Vraag: b15

Er wordt gevraagd of de effecten van IRM op het Natura 2000-gebied De Biesbosch, dat net buiten het plangebied ligt, in beeld worden gebracht.

Antwoord: Het effectonderzoek richt zich niet alleen op de Natura 2000 gebieden die in het plangebied liggen, maar ook op de Natura 2000 gebieden die invloed ondervinden van de ingrepen. De Biesbosch wordt hierin betrokken.

Vraag: z19

Gevraagd is of er een overzicht is van de maatregelen die in het kader van de Kaderrichtlijn Water (KRW) en Natura 2000 zijn benoemd en waar rekening mee wordt gehouden bij het opstellen van IRM. Er wordt de aanbeveling gedaan om in het kader van IRM terughoudend te zijn met het vergroten van natuurgebieden in het algemeen en met name Natura 2000-gebieden vanwege hun grote beschermingszone in relatie tot stikstof. Er wordt op gewezen dat voor beheer en groot onderhoud moeilijke vergunningsprocedures doorlopen moeten worden.

Antwoord: In 2019 is een eerste inventarisatie van opgaven, wensen en ambities uitgevoerd. In die inventarisatie zijn ook de opgaven, wensen en ambities van KRW en Natura 2000 betrokken. Soms zijn deze nog niet uitgewerkt met maatregelen. De maatregelen die in het kader van de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW) zijn geformuleerd maken deel uit van het IRM-programma. Deze PAGW-maatregelen zijn noodzakelijk om de natuur en waterkwaliteit te realiseren en te herstellen. De PAGW streeft naar het realiseren van een stabiel en samenhangend ecologisch netwerk, dat voldoende basis biedt om de Natura 2000-doelen te kunnen realiseren.

Vraag: z19

Door het verbinden van natuurgebieden kan de bever zich verspreiden. Gesteld wordt dat de bever een ernstig probleem is voor de veiligheid van waterkeringen en bomen omlegt.

De Maas bij Batenburg (Foto: John Stuij)

Antwoord: Rijkswaterstaat moet enerzijds de veiligheid waarborgen en anderzijds de aanwezigheid van de bever waar mogelijk behouden en mogelijk maken. Rijkswaterstaat heeft een werkwijze opgesteld die erop gericht is om verstoring en schade te voorkomen, maar ook om (inrichtings)maatregelen te nemen die verstoring en/of schade door de bever in de toekomst kunnen voorkomen. Dit valt overigens buiten de scope van het Programma IRM.

Vraag: bo8 z19

Er is gevraagd om een afweging tussen recreatie en natuur, waarbij het beleven van natuur van belang is. Er is hierbij ook gewezen op het voorzorgsbeginsel uit de Habitatrichtlijn dat beperkend kan zijn voor toerisme.

Antwoord: Habitat- en Vogelrichtlijn zijn randvoorwaarden voor het IRM-programma. Recreatie en toerisme kunnen worden toegelaten mits het geen negatief gevolg heeft voor de te beschermen en ontwikkelen natuurwaarden.

Vraag: z19

Er wordt gesteld dat er op dit moment te veel ganzen zijn die schadelijk zijn voor boer, natuur en milieu door toedoen van flora- en faunabeleid. De wens is uitgesproken dat het beleid rekening houdt met minder ganzen.

Antwoord: Het verminderen van aantallen ganzen, en daarmee van mogelijke ganzenschade, is geen doelstelling voor het Programma onder de Omgevingswet (POW) IRM. De in het plan-MER te onderzoeken alternatieven kunnen wel invloed hebben op omvang en aard van het areaal aan natuur en aan (productie)-grasland langs de rivieren en daarmee dus ook op het belang van deze arealen voor zowel veeteelt als natuur, waaronder ganzen. In die zin zullen de effecten van de te beschouwen alternatieven meegenomen worden, evenals de belangen van zowel landbouw als natuur.

In paragraaf 5.5 van de NRD is beschreven welke aspecten in het plan-MER beschreven worden op het gebied van ruimtelijke kwaliteit. In verschillende reacties wordt gewezen op het belang van ruimtelijke kwaliteit. Er zijn verschillende vragen gesteld over ruimtelijke kwaliteit en er zijn voorstellen gedaan om het effectonderzoek uit te breiden.

Vraag: b10 b15 b16 b20 b22

Er wordt aangegeven dat het belangrijk is om de kwaliteit van de fysieke leefomgeving te behouden door te streven naar een goede (landschappelijke) inpassing van maatregelen in de omgeving. Er wordt van verschillende kanten gesuggereerd om ruimtelijke kwaliteit als (neven) doel vast te leggen of het als een ontwikkelopgave te zien. Ook wordt aangegeven dat een team van deskundigen op het gebied van ruimtelijke kwaliteit dat mee denkt (een Q-team) hierbij effectief kan zijn. Ook wordt gesteld dat het noodzakelijk is om de effecten van de maatregelen op ruimtelijke kwaliteit te beschrijven.

Antwoord: Vooralsnog is het niet de verwachting dat er in het Programma onder de Omgevingswet een expliciete ontwikkel- of beleidsdoelstelling op het gebied van de ruimtelijke kwaliteit wordt opgenomen. Wel biedt de integrale manier van werken, die in het kader van het IRM wordt ontwikkeld, grote kansen voor het versterken van de ruimtelijke kwaliteit van de rivieren. Voor het hele plangebied wordt er een 'Beeld op de Rivieren' gemaakt. Hierin wordt op basis van veel bestaand materiaal in beeld gebracht wat de (gewenste) karakteristieken van de rivier zijn en welke ontwikkelingen zich op systeemniveau gaan voordoen. Dit helpt bij het bepalen van de opgaven en de gewenste ontwikkelrichting op systeemniveau en per riviertak. Ruimtelijke kwaliteit kan door de betreffende overheden op deze manier als opgave gedefinieerd worden voor (delen van) het riviersysteem of riviertakken. In de uitwerking van een programmering ontstaat er op die manier ruimte voor projecten met ruimtelijke kwaliteit als hoofd- of als neven doelstelling. De integrale blik en de hierboven genoemde manier van werken maakt het dus voor de betrokken overheden makkelijker om de ruimtelijke kwaliteit van het rivierengebied te gaan ontwikkelen en te versterken.

Natuurgebied bij Demen-Dieden (Foto: Michel Mees)

9.4 Cultuurhistorie

Vraag: b18 b20 b22 b25 z44

Er wordt door verschillende partijen aandacht gevraagd voor de aanwezigheid van waardevolle elementen op het gebied van landschap, cultuurhistorie, archeologie en geomorfologie. Zo wordt gewezen op de Nieuwe Hollandse Waterlinie die op afzienbare termijn de status van UNESCO Werelderfgoed krijgt, landschappen en landgoederen, monumentale gebouwen en kastelen, geomorfologische en archeologische elementen, zoals Romeinse brugresten bij Cuijk en Maastricht. Ook wordt verzocht rekening te houden met de onderliggende geomorfologie. Die is van groot belang voor de kwaliteit van het landschap. Er wordt bezorgdheid uitgesproken over de kennis van deze elementen en de manier waarop rekening gehouden wordt in het onderzoek. Er wordt gewezen op de nieuwe werkwijze van Rijkswaterstaat en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed op het gebied van cultureel erfgoed.

Antwoord: Uiterwaardverlaging is een manier om de afvoercapaciteit van de rivieren te vergroten. Na besluitvorming over IRM – waarbij globale locatie en type maatregel wordt vastgelegd – vindt nadere uitwerking op projectniveau plaats. Bij het ontwerpen van de maatregel op projectniveau worden de milieueffecten in meer detail in beeld gebracht, dus ook de effecten op de bodemopbouw en het historische landschap.

Vraag: b25

Er wordt gewezen op de negatieve effecten van het afgraven van gebieden voor de waterveiligheid. Hierbij worden veel delfstoffen gewonnen (zand en grind) en worden de niet vermarktbaar grondstoffen teruggestort. Dat betekent dat eerst de hele bodemopbouw en het historische landschap wordt vernield en er daarna een nieuwe natuur moet ontstaan.

Antwoord: Uiterwaardverlaging is een manier om de afvoercapaciteit van de rivieren te vergroten. Bij de planvorming voor dergelijke maatregelen worden de milieueffecten integraal in beeld gebracht, dus ook de effecten op de bodemopbouw en het historische landschap.

Vraag: b25

Ook is ervoor gepleit dat archeologie een van de afwegingsfactoren in een MKBA zou moeten zijn, waardoor bij veel archeologisch materiaal in de bodem voor behoud in situ gekozen moet worden en maatregelen op een andere plek plannen.

Antwoord: Ingrepen aan dijken, maar ook rivierversuiming kunnen invloed hebben op het landschap en op archeologische (verwachtings)waarden. Het plan-MER brengt deze effecten op het landschap, cultuurhistorische en archeologische (verwachtings)waarden op hoofdlijnen in beeld. Naast het plan-MER wordt er ook een MKBA opgesteld, waarbij alle relevante effecten worden meegenomen. Hierbij zullen ook externe effecten op omgevingskwaliteiten, zoals cultuurhistorie en archeologie, indien deze relevant zijn, op hoofdlijnen worden meegenomen.

9.5 Scheepvaart

In paragraaf 5.9 van de NRD is beschreven welke aspecten in het plan-MER beschreven worden op het gebied van scheepvaart.

Vraag: z07 z12 z14 z31 z43

Een aantal partijen wijst op het risico dat rivierversuimende maatregelen leiden tot aanzanding van de rivier waardoor scheepvaart in het geding komt. Hierbij wordt ook gewezen naar de beoogde *modal shift* van goederenvervoer over de weg naar scheepvaart. Tegelijkertijd is de noodzaak van vervoer van bepaalde grondstoffen met grootschalige schepen naar het achterland niet volledig zeker.

Antwoord: Deze zorg raakt de essentie van IRM. Door integraal te kijken naar de verschillende belangen en opgaven, moet IRM leiden tot goede keuzes op het niveau van het riviersysteem. IRM streeft ernaar maatregelen voor verschillende opgaven te combineren zodat er meer synergie gevonden wordt. Bevaarbaarheid is een belangrijk aspect bij de beoordeling en besluitvorming over het vastleggen van een gewenste bodemligging. De mate van aanzanding speelt hierbij een rol.

Wilhelminasluis, Afgedamde Maas (Foto: Ruud Sies)

Vraag: b10 b15 b16 b22

Verschillende partijen wijzen erop dat onder het thema scheepvaart ten onrechte geen aandacht wordt besteed aan binnenhavens en havengerelateerde bedrijvigheid. Specifiek wordt gewezen op de opgave om langs de Merwede een overnachtingshaven te realiseren, maar ook op knelpunten langs de Maas en elders in het riviersysteem. Ook wordt er aandacht gevraagd voor effecten op veerponten.

Antwoord: In het effectenonderzoek zal aandacht besteed worden aan havens en havengerelateerde bedrijvigheid. De opgave om overnachtingsplaatsen te realiseren maakt onderdeel uit van de scope van IRM. Ook andere nautische knelpunten worden in het onderzoek betrokken. Besluitvorming over IRM zal in eerste instantie gaan over beleidskeuzes en principemaatregelen, niet over de lokale inrichtingsopgaven. Besluitvorming over concrete projecten met een substantiële Rijksbijdrage vindt plaats in het kader van het MIRT-investeringsprogramma na besluitvorming over IRM.

De effecten van IRM op veerverbindingen worden waar mogelijk in beeld gebracht. Deze beschrijving zal echter een hoog abstractieniveau kennen. Deze effecten kunnen in meer detail aan de orde komen bij nadere uitwerkingen van projecten na besluitvorming over IRM.

Vraag: b20 z33

Ook is aandacht gevraagd voor de verduurzaming en veiligheid van de scheepvaart.

Antwoord: IRM gaat over de fysieke inrichting van het riviereengebied ten behoeve van verschillende functies, waaronder scheepvaart. In het onderzoek wordt geen aandacht besteed aan de verduurzaming en veiligheid van de transportsector. Wel wordt de invloed van verandering in waterstanden en bodemligging op rivierkundige processen in beeld gebracht en de effecten hiervan op de bevaarbaarheid van de rivier (vaardiepte, beladingsgraad, transportkosten). Samen levert dat inzicht in de effecten op de scheepvaartsector. Er wordt nog bekeken op welke wijze de effecten in beeld kunnen worden gebracht.

Vraag: z12

Er wordt gepleit voor het vasthouden van de randvoorwaarden uit het rivierkundig beoordelingskader en de internationale CCR-normen voor maatregelen vanuit IRM, evenals afstemming met de internationale riviercommissies en voor de scheepvaart zoals CCR.

Antwoord: In het Nationaal Waterprogramma (NWP) legt het Rijk de strategische doelen van het nationale waterbeleid op hoofdlijnen vast voor de periode 2022-2027, met een vooruitblik naar 2050. Ook de bestaande internationale CCR-streefwaarden krijgen hier een plek. Daarnaast worden beheer van en maatregelen aan de Rijkswateren beschreven in het NWP en zijn essentiële delen van het rivierkundig beoordelingskader daarin opgenomen. Het NWP is in december van dit jaar (2020) in ontwerp gereed en loopt daarmee vooruit op IRM. De internationale streefwaarden van de CCR en de randvoorwaarden uit het rivierkundig beoordelingskader veranderen dus niet door de ontwikkeling van IRM. Bij de beoordeling van de eventuele maatregelen die onderzocht worden in IRM zal getoetst worden of en in welke mate er effecten zijn op de streefwaarden en randvoorwaarden. De beoogde maatregelen worden dus ook beoordeeld op hun bijdrage aan de betrouwbaarheid van de vaardiepte. Ook zullen de concept beleidsbeslissingen van het IRM ingebracht worden in diverse internationale commissies, waaronder de CCR.

Vraag: z31

In de NRD wordt de groeiende rol van de Maas als toevoeroute van containers naar diverse logistieke hotspots genoemd. In dit overzicht ontbreken de volgende zogenaamde bovengemiddelde knooppunten uit het MIRT-goederencorridorprogramma: Moerdijk, Tilburg en Sittard-Geleen. Het programma IRM dient op het vlak van logistiek en (container)vervoer aan te sluiten bij de beleidslijnen en maatregelen van het MIRT-goederencorridorprogramma en tenminste ook deze knooppunten mee te nemen.

Antwoord: In het kader van het MIRT-goederencorridorprogramma worden afspraken gemaakt om de logistiek te verbeteren. Deze afspraken zijn uitgangspunt voor IRM. De uitwerking van deze afspraken kan worden meegenomen bij de ontwikkeling van de alternatieven. Voor eventuele afspraken die gemaakt worden in het MIRT-goederencorridorprogramma en die naar verwachting impact hebben op andere

functies of beleidsdoelen in de rivieren worden de effecten inzichtelijk gemaakt. Mochten er namelijk opgaven gekoppeld kunnen worden of meekoppelkansen bestaan voor andere opgaven, dan is het goed om dat in beeld te hebben en te bespreken om zo te kijken of het meerwaarde heeft om sectorale initiatieven op een meer integrale manier te ontwikkelen.

9.6 Landbouw

Vraag: b20 z38

In paragraaf 5.8 van de NRD is beschreven dat in het plan-MER effecten worden beschreven op het gebied van het landbouwkundig areaal en bedrijfsvoering. De vraag is gesteld of de wijze van landbouw ook van belang is. Ook is de zorg geuit dat hoge grondwaterpeilen en de bijbehorende natuur de bedrijfsvoering van bepaalde agrarische bedrijven negatief zouden kunnen beïnvloeden.

Antwoord: De vorm of wijze van landbouw vormt onderdeel van de bedrijfsvoering. Dit aspect wordt dus betrokken in de effectbeschrijving in het MER. Hierbij wordt ook aandacht besteed aan eventuele risico's voor de bedrijfsvoering. Dit gebeurt echter niet op het niveau van individuele bedrijven.

Vraag: z19

Mogelijk is er sprake van onvrijwillige vermindering van landbouwgrond ten gunste van natuur. Er is geadviseerd om in voorbereiding hierop voldoende landbouwgronden te hebben om deze ter compensatie en onder aanvaardbare condities aan te kunnen bieden.

Antwoord: De komende tijd wordt het Programma IRM op hoofdlijnen ontwikkeld. Daarbij wordt vooraan van uitgegaan dat grondverwerving voor natuur op basis van vrijwilligheid zal plaatsvinden. Of er voldoende animo zal zijn om tot overeenstemming te komen om landbouwgrond in te zetten voor natuurdoelen is op dit moment niet duidelijk. Daarmee is ook nog onduidelijk of onttrekking van landbouwgrond op onvrijwillige basis (onteigening) nodig zal zijn om de doelen die IRM zal stellen te kunnen bereiken. Het is op dit moment ook nog niet duidelijk of het Programma onder de Omgevingswet (POW) vergezeld zal gaan van de mogelijkheid tot onteigening. Op dit moment ontbreekt de basis (titel) waarop overwogen kan worden compenserende landbouwgrond te verwerven voor eventueel vanuit IRM in het rivierengebied te onteigenen agrariërs.

Vraag: z19

Een partij constateert dat er na 1995 veel beheer van uiterwaarden van boeren is overgegaan op terrein-beherende organisaties. Dit heeft ertoe geleid dat er te weinig begrast is en het beheer niet op orde is. Dit heeft tot het Programma Stroomlijn geleid. Daarom is de oproep gedaan tot een adequate inrichting van beheer met grazers.

Antwoord: Rijkswaterstaat is verantwoordelijk voor het onderhoud conform de legger, en regelt dit in onderhoudscontracten of samen met de eigenaren van de gebieden. Afhankelijk van het gewenste onderhoud wordt gewerkt met machinaal onderhoud, of met begrazing. Begrazing is dus geen doel op zich, maar is afhankelijk van het reguliere gewenste beheer van het gebied.

9.7 Sportvisserij

Vraag: z34

In de NRD wordt de bereikbaarheid van (vis)wateren en oevers voor recreanten en sportvissers niet benoemd. Het verzoek is dit aspect in het effectonderzoek mee te nemen.

Antwoord: Sportvisserij vormt onderdeel van recreatie. Dit aspect wordt betrokken in de effectbeschrijving in het MER. Deze beschrijving zal echter een hoog abstractieniveau kennen. Deze effecten komen in meer detail aan de orde kunnen bij nadere uitwerkingen van projecten die van start gaan na besluitvorming over het programma IRM.

Hoogwater in de Nederrijn bij Randwijk (Foto: Misha Keijser)

9.8 Energie

In paragraaf 5.10 van de NRD is beschreven welke aspecten in het plan-MER beschreven worden op het gebied van duurzaamheid, waaronder energie.

Vraag: b08 b22 z06 z14 z19 z34

Er zijn vragen over energieopwekking gesteld. Opgemerkt wordt dat energie een prominentere rol zou kunnen hebben. Ook is gewezen op de mogelijkheden om energie te winnen uit de stroming van rivieren, thermische energie en zonneparken. Het verzoek is gedaan om de risico's en kansen voor energieproductie mee te nemen in het plan-MER. Er is het verzoek gedaan om in het effectonderzoek toe te voegen hoeveel energie er opgewekt kan worden en hoeveel energie er nodig is om de alternatieven te realiseren en te onderhouden.

Antwoord: Er is voor gekozen om de beleidsdoelen van energiewinning of de energietransitie niet op te nemen binnen IRM. Deze beleidsdoelen hebben immers geen directe relatie met het te ontwikkelen beleid voor rivierbodemplugging of het behoud of vergroten van de afvoercapaciteit. Initiatiefnemers en bevoegd gezag zullen initiatieven voor energiewinning in of aan de rivieren via de vigerende procedures en wetgeving moeten laten beoordelen. In het MER daarentegen wordt wel een kwalitatieve beschouwing opgenomen van de kansen voor energiewinning die binnen de alternatieve maatregelpakketten ontstaan. De effecten van dergelijke maatregelen op het waterbergend vermogen en ruimtelijke kwaliteit worden op hoofdlijnen beschreven.

Vraag: b10

Ook is gevraagd waar nieuwe ondergrondse energie-infrastructuur de rivieren gaat kruisen.

Antwoord: Het is nog niet bekend waar dit gebeurt. De aanleg van en het zoeken naar locaties voor nieuwe energie-infrastructuur maakt geen onderdeel uit van IRM.

De Lek bij Vianen
(Foto: Tineke Dijkstra)

10 Besluit

Er zijn verschillende reacties gegeven op het te nemen besluit.

10.1 Doelstellingen

Vraag: b3 b11 b13 b16 b17 b18 b20 b24 z03 z05 z09 z14 z22 z24 z29 z36

Een vraag is hoe de doelstellingen per rivier bepaald worden. Daarbij wordt door diverse partijen gewezen op de noodzakelijke integraliteit en zorgvuldigheid van het te nemen besluit. De reacties lopen uiteen, bijvoorbeeld: IRM is nu wel erg sterk vanuit de wateropgave ingestoken, of juist niet genoeg. Er wordt ook aangegeven dat IRM niet alleen oog zou moeten hebben voor bepaalde belangen, maar de opgaven integraal moet bezien, zodat meerdere maatschappelijke doelen gerealiseerd kunnen worden, zoals natuur, recreatie, versterking van de ruimtelijke kwaliteit en economische thema's. Hierbij wordt bijvoorbeeld gewezen op het kostenvoordeel van rivierverruimingsprojecten en de bijdrage van natuurgebieden aan de aanpak van de stikstofproblematiek. Ook wordt aangegeven dat het juridisch en financieel instrumentarium hierop aangepast moet worden.

Antwoord: In het kader van IRM wordt onderzoek verricht naar diverse beleidsopties. Op basis van deze informatie worden beleidsdoelstellingen geformuleerd voor de verschillende riviertakken. IRM streeft er naar een samenhangende integrale aanpak van vraagstukken in het rivierengebied te realiseren, waarbij de beoogde doelen voor o.a. waterveiligheid, natuur, scheepvaart, regionale economie en dergelijke voorop staan. Daarbij zal natuurlijk aandacht zijn voor het juiste juridische en financiële instrumentarium.

10.2 Abstractieniveau en duiding van maatregelen

Vraag: b11 b12 b17 z14

Er is onduidelijkheid over het abstractieniveau waarmee maatregelen beschreven gaan worden en over de duiding van maatregelen.

Antwoord: Het Programma onder de Omgevingswet voor IRM legt het type maatregel en de globale locatie daarvan vast. Het verdere uitwerken en het ontwerp van maatregelen gebeurt na besluitvorming in het kader van IRM op projectniveau. Het precieze detailniveau tot waarop de maatregelen worden uitgewerkt is op dit moment nog niet bekend. Het abstractieniveau zal bepaald worden bij het uitwerken en de besluitvorming over IRM als Programma onder de Omgevingswet.

10.3 Beleidslijn Grote Rivieren en Barro-reserveringen

Vraag: b11 b17 b20

De vraag is gesteld of het programma tot een herijking van de Beleidslijn Grote Rivieren en of Barro (Besluit algemene regels ruimtelijke ordening) leidt. Er wordt verzocht om te borgen dat bij de vaststelling van het nieuwe Nationaal Water Programma (NWP) 2022-2027 duidelijkheid bestaat over de gebiedsreserveringen en de niet-realistische gebiedsreserveringen (Barro-reserveringen) komen te vervallen. Concreet wordt een aantal reserveringen voor retentiegebieden uit het regioproces Bedijkte Maas benoemd.

Antwoord: IRM ontwikkelt nieuw beleid voor het rivierengebied. IRM legt type maatregelen en hun globale locatie vast. Dit kan inderdaad betekenen dat de Beleidslijn Grote Rivieren of het Barro worden aangepast. Dit is echter geen uitgangspunt, maar een uitkomst. Onderdeel van besluitvorming over IRM

is een voorstel voor welke Barro-reserveringen nodig worden geacht en welke Barro-reserveringen worden geschrapt. Het daadwerkelijk aanpassen van de gebiedsreserveringen vergt een aparte procedure, namelijk het wijzigen van het Barro of de opvolger van het Barro binnen de Omgevingswet, dat na besluitvorming over IRM kan worden opgestart.

10.4 Governance

Vraag: z05

Er wordt gevraagd hoe de samenwerking van de verschillende overheden bij de besluitvorming en uitvoering van IRM er uit gaat zien. Hierbij is de vraag gesteld of alle betrokken overheden dezelfde regels dienen te hanteren. Diverse partijen adviseren procedures onder te brengen bij één instantie waardoor procedures transparanter worden en willekeur wordt uitgesloten. Concreet wordt voorgesteld een nieuwe Rijksdienst op te zetten om onafhankelijk en blijvend sturing te geven aan waterbeheer. Daarbij moet ook aandacht zijn voor het procesontwerp in de beheerfase.

Antwoord: De governance-structuur die het beste past bij het uitvoeringsprogramma IRM wordt door IRM ontwikkeld in het spoor 'Werkwijze IRM'. In dit werkspoor worden verschillende scenario's voor de uitvoeringsfase ontwikkeld. Bij het vaststellen van IRM zal hierover besluitvorming plaats vinden.

10.5 Internationale afstemming

Vraag: bo6 b12 z14 z31 z27 z28 z36 z51

In verschillende reacties is naar voren gebracht dat het belangrijk is om IRM met België en Duitsland af te stemmen. De opgaven in het hoofdriviersysteem in Nederland zijn niet los te zien van de opgaven in onze buurlanden en onze eigen opgaven in het regionale watersysteem.

Antwoord: IRM streeft geen internationale scope na. Wel worden de ambities, doelstellingen en effecten van IRM op internationaal niveau besproken. Ook worden ontwikkelingen in de buurlanden betrokken bij IRM, omdat ingrepen bovenstrooms effect kunnen hebben op benedenstroomse functies en vice versa. De voorbereiding van het programma IRM zal een agenda zijn om met buurlanden in gesprek te gaan over het gewenste, toekomstige riviersysteem.

10.6 Programma onder de Omgevingswet

Vraag: b15 z45

In de NRD wordt aangegeven dat het gaat om een planuitwerking onder de Omgevingswet. Het is onduidelijk hoe, vanuit het IRM, procedureel wordt geanticipeerd op de invoering van de Omgevingswet.

Antwoord: IRM anticipeert op de invoering van de Omgevingswet door in de planvorming al conform de nieuwe Omgevingswet te werken door aan het eind van de ontwikkelfase van IRM een Programma onder de Omgevingswet vast te stellen. Ook wordt de participatie vormgegeven in de geest van de nieuwe Omgevingswet.

10.7 Financieel kader

Vraag: b10 b19 z14

Het (juiste) financiële kader vanuit het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat wordt gemist.

Antwoord: Het ontwikkelen van het financiële kader is onderdeel van de ontwikkelfase van IRM. Hierbij wordt vanzelfsprekend aandacht gegeven aan het juiste financiële en juridische instrumentarium. Bij het vaststellen van het IRM als Programma onder de Omgevingswet zal over de financiering besluitvorming plaatsvinden.

10.8 Schadevergoedingen

Vraag: b11 b17 z17

Er is opgeroepen om duidelijkheid te geven aan betrokkenen over adequate schadevergoeding/schadeloosstelling. Hierbij is onder andere gewezen op het beoogde retentiegebied Kraaijenbergse Plassen West.

Antwoord: Op dit moment is nog niet duidelijk of en hoe IRM ontwikkelingen voorziet in het retentiegebied Kraaijenbergse Plassen West. Onderdeel van besluitvorming over IRM is een voorstel welke Barro-reserveringen, zoals Kraaijenbergse Plassen West, nodig worden geacht en welke Barro-reserveringen worden geschrapt. Het daadwerkelijk aanpassen van de gebiedsreserveringen vergt een aparte procedure, namelijk het wijzigen van het Barro of de opvolger van het Barro binnen de Omgevingswet, wat na besluitvorming over IRM kan worden opgestart.

Schadevergoeding en schadeloosstelling komen aan de orde op projectniveau, na besluitvorming in het kader van IRM, bijvoorbeeld bij een bestemmingsplan of een projectbesluit. Het Rijk vergoedt nadeelcompensatie op basis van de Beleidsregel nadeelcompensatie Infrastructuur en Waterstaat 2019. Zie daarvoor: <https://www.rijkswaterstaat.nl/over-ons/contact/schade-en-compensatie/nadeelcompensatie.aspx> en <https://wetten.overheid.nl/BWBR0010692/2019-01-01/o/informatie#tab-algemeen>

10.9 Herziening programma IRM

Vraag: b20

Er is gevraagd hoe periodiek het programma wordt herzien.

Antwoord: IRM wordt een adaptief programma. Dat betekent inderdaad dat het programma periodiek zal worden herzien. Aan de hand van ontwikkelingen op het gebied van bijvoorbeeld klimaat en economie wordt bepaald of de gekozen koers nog de juiste is. Hoe dit precies vorm gaat krijgen is onderdeel van de ontwikkelfase IRM en zal worden opgenomen in het Programma onder de Omgevingswet.

11 Participatie

b07 b08 b09 b10 b11 b12 b14 b15 b17 b18 b19 b20 b21 b22 b26 z08 z09 z11 z14 z17 z19 z21 z22 z23 z24 z25 z26 z27 z28z29 z30 z31 z32 z33 z34 z35 z37 z39 z40 z41 z42 z45 z52

Opmerking

Er wordt aangegeven dat het goed is dat er met het IRM een programmatische aanpak voor het riviersysteem komt. Daarmee kunnen we gezamenlijk zorgen voor een goede samenhang tussen systeemmaatregelen en lopende en toekomstige dijkverbeteringen en tegelijkertijd kansen voor een gebiedsgerichte aanpak benutten.

Vraag

Diverse partijen hebben vragen gesteld over de wijze waarop zij betrokken worden bij IRM. Er wordt gevraagd naar een procesontwerp met een duidelijke omschrijving van rollen, verantwoordelijkheden en besluiten van alle actoren. Ook is gevraagd om de beheerfase hierin op te nemen. Deze vragen zijn gesteld door overheden, brancheorganisaties, lokale partijen, maatschappelijke organisaties en betrokken individuen.

11.1 Algemeen

IRM legt het type maatregel en de globale locatie daarvan vast in een Programma onder de Omgevingswet. Het verdere ontwerp en beheer van maatregelen gebeurt na besluitvorming in het kader van IRM op projectniveau. De participatie hierover vindt plaats in de geest van de Omgevingswet. IRM staat open voor samenwerking met diverse groeperingen en maakt brede e-participatie mogelijk. IRM organiseert geregeld expertsessies en bouwdagen waaraan partijen kunnen deelnemen.

11.2 Draagvlak

IRM zorgt voor tijdige, transparante en volledige informatie, zodat belanghebbende partijen betekenisvol kunnen meebouwen aan het Programma onder de Omgevingswet (POW) voor IRM. We wegen de inbreng zorgvuldig mee bij de totstandkoming van het POW en communiceren over de gemaakte afwegingen. Het spreekt voor zich dat alleen als betrokkenen en belanghebbenden vertrouwen hebben in het POW en in IRM en zij begrip hebben voor de gemaakte afwegingen dat we voldoende draagvlak hebben voor het vervolg. Voor de betrokken bestuurders is bij de besluitvorming over het programma in 2022 van belang dat belanghebbenden voldoende betrokken zijn geweest en dat er voldoende draagvlak is voor de plannen op hoofdlijnen.

11.3 Samenwerking met andere programma's

Het Programma IRM is een samenwerking van regionale overheden en het Rijk. Deltaprogramma's Maas en Rijn werken samen in IRM. De doelstellingen voor het rivierengebied van de Programmatische Aanpak Grote Wateren nemen we mee. Over de overige opgaven, zoals het Hoogwaterbeschermingsprogramma, Kaderrichtlijn Water en Natura2000, vindt nauwe afstemming plaats.

Onderdeel van de ontwikkelfase van IRM tot en met 2022 is te onderzoeken hoe we elkaar het beste kunnen versterken en hoe we continue afstemming het meest efficiënt kunnen organiseren

11.4 Regionale partners en maatschappelijke organisaties

Vertegenwoordigers van het Rijk, provincies, waterschappen, gemeenten, maatschappelijke organisaties en andere belangengroeperingen en kennisinstellingen bouwen mee aan IRM. Deels via de bestaande regionale processen van de Deltaprogramma's Maas en Rijn, waaronder de klankbordgroepen. Ook organiseren we onder andere expertsessies, integrale Bouwdagen en maken we online participatie mogelijk. Het Bestuurlijk Platform Rijn en Stuurgroep Deltaprogramma Maas zijn formeel vertegenwoordigd in de stuurgroep IRM.

11.5 Delfstoffenwinners

Hoewel delfstoffenwinning geen deel uitmaakt van de opdracht van IRM, neemt dit niet weg dat IRM delfstoffenwinning ziet als een belangrijke activiteit in het rivierengebied en mede-vormgever aan het landschap. Er zijn legio voorbeelden waarbij delfstoffenwinning in het rivierengebied de motor is geweest van gebiedsontwikkeling. Het plan Ruimte voor Levende Rivieren dat met medewerking van delfstoffenwinning tot stand is gekomen, is bekend. De delfstoffensector wordt uitgenodigd om mee te bouwen aan het programma IRM.

11.6 Riviergemeentes

De lokale kennis en wensen die riviergemeentes inbrengen is zeer welkom, in het bijzonder op de bouwdagen IRM. Riviergemeentes worden daarvoor uitgenodigd.

11.7 Inwoners van het rivierengebied

Gezien het hoge abstractieniveau van IRM in deze fase zal er nog weinig informatie worden verzameld over gevolgen voor individuele bewoners en belangengroeperingen in het rivierengebied. Daarom worden individuele belanghebbenden en belangstellenden op en rond de rivieren op dit moment niet actief betrokken bij IRM. Zodra het gaat om het ontwerp en inpassing van lokale projecten zullen zij betrokken worden. Natuurlijk kunnen zij wel gebruikmaken van formele inspraakmomenten over IRM door het indienen van een zienswijze.

11.8 Informatie en dialoog

Om betekenisvol te kunnen meebouwen aan IRM zorgen we voor transparante, tijdige en volledige informatie. Bijvoorbeeld over voortgang, processen, gemaakte afwegingen, verdieping van IRM-thema's, etc. Al deze informatie vindt u binnenkort op www.bouwplaatsirm.nl. Dit platform bouwen we gaandeweg uit naar een informatieve en inspirerende plek om met elkaar in gesprek te gaan en samen te bouwen aan IRM. U kunt zich op dit platform ook aanmelden voor het ontvangen van nieuwsbrieven, uitnodigingen en overige mailingen. Heeft u een vraag of een suggestie? Mail ons dan: info@bouwplaatsirm.nl

Dit is een uitgave van het

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Postbus 20901 | 2500 EX Den Haag
www.rijksoverheid.nl/ienw

Oktober 2020